

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**ΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ
ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ :

ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ :

**ΤΑΧΥΝΑΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ**

**ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2010**

Copyright © ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς την συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τη συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος.....6

Εισαγωγή.....7

Κεφάλαιο 1

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ.....8

1.1 Ιστορία των Πληροφοριακών Συστημάτων.....8

1.2 Εφαρμογές των Πληροφοριακών Συστημάτων.....8

1.3 Ορισμός των Πληροφοριακών Συστημάτων.....9

1.4 Είδη Συστημάτων Πληροφοριών.....10

1.5 Τύποι Πληροφοριακών Συστημάτων.....11

1.6 Φάσεις και μεθοδολογίες ανάπτυξης ενός πληροφοριακού συστήματος.....13

1.7 Επιστήμες και Πληροφοριακά Συστήματα14

Κεφάλαιο 2

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ.....17

2.1 Ιστορική Αναδρομή.....17

2.2 Ορισμός- Έννοια- Περιεχόμενο Εσωτερικού Ελέγχου.....20

2.3. Είδη Εσωτερικού Ελέγχου.....22

2.4 Ανασκόπηση ερευνών σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο.....23

2.5 Νομικό Πλαίσιο.....27

2.6 Χρησιμότητα και αναγκαιότητα του εσωτερικού ελέγχου.....28

2.7 Επιτροπή και αρμοδιότητες εσωτερικού ελέγχου.....30

2.8 Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου.....31

2.9 Εκπαίδευση και αξιολόγηση των εσωτερικών ελεγκτών.....34

2.10 Βασικά εργαλεία των εσωτερικών ελεγκτών.....35

Κεφάλαιο 3

ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....37

3.1 Ορισμός συστήματος εσωτερικού ελέγχου.....37

3.2 Σκοπός του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.....37

3.3 Περιεχόμενο του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.....38

3.4 Βασικές Αρχές ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου.....40

3.5 Περιορισμοί του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.....42

Κεφάλαιο 4

ΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	44
4.1 Συστήματα ελεγκτικής σε επιχειρήσεις με μηχανογράφηση.....	44
4.2 Χαρακτηριστικά των πληροφοριακών συστημάτων και οι διαφορές τους από τα χειρόγραφα.....	45
4.3 Εκτίμηση του εσωτερικού ελέγχου.....	46
4.4 Γενικοί έλεγχοι- οργάνωση του τμήματος μηχανογράφησης.....	47
4.5 Τεκμηρίωση διαδικασιών.....	48
4.6 Έλεγχοι εφαρμογής.....	49

Κεφάλαιο 5

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΜΕ Η/Υ.....	51
5.1 Τεχνικές ελεγκτικής και διαδικασίες σε λογιστήρια με μηχανογραφικό σύστημα.....	51
5.2 Σχεδιασμός Ελέγχου σε πληροφοριακό περιβάλλον.....	53
5.2.1 Κατανόηση της δομής εσωτερικού ελέγχου.....	53
5.2.2 Σχεδιασμός εσωτερικού ελέγχου και εποπτεία.....	53
5.3 Τεχνικές ελέγχου υποβοηθούμενες από Η/Υ(Computer Assisted Audit Techniques- CAATs).....	54
5.4 Είδη CAATs.....	55
5.4.1 Έλεγχος Δεδομένων.....	55
5.4.1.1 Περιορισμοί στον Έλεγχο Δεδομένων.....	55
5.4.2 Ολοκληρωμένος Έλεγχος Παροχών.....	56
5.4.3 Παράλληλη Προσομοίωση.....	56
5.4.4 Επισκόπηση της λογικής των προγραμμάτων.....	56
5.4.5 Ανάπτυξη προγραμμάτων προσανατολισμένων στις ανάγκες της επιχείρησης.....	57
5.4.5.1 Προγράμματα Λογισμικού Γενικευμένου Ελέγχου.....	58
5.4.5.2 Προγράμματα Χρησιμότητας.....	58
5.4.5.3 Τεχνητή Νοημοσύνη και Έμπειρα Συστήματα.....	59
5.4.6 Ταυτόχρονη Επεξεργασία.....	59

5.5 Διαπιστώσεις για τη χρήση τεχνικών ελέγχου υποβοηθούμενων από Η/Υ(CAATs).....	60
5.6 Εταιρίες παροχής πληροφοριακών υπηρεσιών.....	62
5.6.1 Επίδραση στη δομή εσωτερικού ελέγχου.....	62
5.6.2 Επίδραση στον προσδιορισμό του ελέγχου.....	63
5.7 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα των CAATs.....	63

Κεφάλαιο 6

Συμπεράσματα.....	65
-------------------	----

<u>Βιβλιογραφία</u>	66
----------------------------------	-----------

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών της Στρατηγικής Διοικητικής Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής Διοίκησης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Αντικείμενο της εργασίας είναι η διερεύνηση της λειτουργίας των πληροφοριακών συστημάτων στη διενέργεια του εσωτερικού ελέγχου. Ειδικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στα πληροφοριακά συστήματα, στην ιστορία τους, στις εφαρμογές τους και στις φάσεις και μεθοδολογίες ανάπτυξής τους. Στο συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στον εσωτερικό έλεγχο, μια ιστορική αναδρομή, τα είδη του εσωτερικού ελέγχου, το νομικό πλαίσιο, τη χρησιμότητα του και τα βασικά εργαλεία του εσωτερικού ελεγκτή. Το τρίτο κεφάλαιο πραγματεύεται τον ορισμό του συστήματος εσωτερικού ελέγχου μέσα σε μια εταιρία, τον σκοπό του, τις βασικές αρχές του, καθώς επίσης και τους περιορισμούς του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται το πώς τα πληροφοριακά συστήματα ελεγκτικής συμβάλλουν στις επιχειρήσεις με μηχανογράφηση. Τέλος, το πέμπτο κεφάλαιο πραγματεύεται τις τεχνικές ελέγχου με Η/Υ, καθώς επίσης και τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους.

Επιβλέπων καθηγητής για τη διπλωματική εργασία ήταν ο Επίκουρος Καθηγητής, κος Ταχυνάκης Παναγιώτης στον οποίο οφείλω ιδιαίτερες ευχαριστίες για την ανάθεση αυτής και για την υποστήριξη και την καθοδήγηση που μου παρείχε κατά τη διάρκεια της εκπόνησης αυτής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι περισσότεροι οργανισμοί είναι σήμερα δέσμοι των πληροφοριακών συστημάτων, καθώς η λειτουργία τους και η ύπαρξη τους είναι εξαρτημένη από το Πληροφοριακό σύστημα που χρησιμοποιούν. Οι σημαντικότεροι παράγοντες που έκαναν επιτακτική τη χρήση πληροφοριακών συστημάτων είναι: η παγκοσμιοποίηση, η άνοδος της οικονομίας της πληροφορίας, ο μετασχηματισμός της επιχείρησης και η εμφάνιση της ψηφιακής επιχείρησης. Πλέον η οικονομία παύει να βασίζεται στη βιομηχανία και βασίζεται στη γνώση και στην πληροφορία. Στη νέα ψηφιακή επιχείρηση οι βασικές λειτουργίες αλλά και οι σχέσεις της γίνονται και ελέγχονται ψηφιακά. Στις ψηφιακές επιχειρήσεις οι τεχνολογίες πληροφορικής δεν είναι απλά βοηθητικές αλλά αποτελούν τη βάση για τη λειτουργία αυτών των επιχειρήσεων.

Έτσι, λοιπόν, και στον κλάδο του εσωτερικού ελέγχου η πληροφορική τεχνολογία κατέχει εξέχουσα θέση. Το περιβάλλον του ελέγχου σταδιακά μεταβάλλεται, με τους πελάτες να χρησιμοποιούν περίπλοκα συστήματα και με τους μελλοντικούς ελεγκτές να ελέγχουν πελάτες με ακόμα πιο περίπλοκα συστήματα. Προκειμένου να είναι αποδοτικοί και αποτελεσματικοί οι εκκολαπτόμενοι ελεγκτές είναι απαραίτητο να κατανοούν την πληροφορική τεχνολογία και να τη χρησιμοποιούν ώστε:

- A) να διαθέτουν επαρκή χρηματοοικονομικά στοιχεία
- B) να διεξάγουν αποτελεσματικά τον έλεγχο

Οι σημερινοί ελεγκτές εργάζονται με μηχανογραφημένα «έγγραφα». Οι περισσότεροι πελάτες έχουν περιορίσει σημαντικά τη χρήση των έντυπων αρχείων και τα οποία έχουν αντικατασταθεί από τα αντίστοιχα ηλεκτρονικά. Ο ελεγκτής ο οποίος δεν θα μπορεί να χειριστεί και να χρησιμοποιήσει τα ηλεκτρονικά ελεγκτικά εργαλεία θα βρίσκεται σε μια πραγματικά δυσμενή θέση.

Τα ηλεκτρονικά ελεγκτικά εργαλεία συμβάλλουν στον έλεγχο της αποτελεσματικότητας των ελεγκτικών διαδικασιών, στον έλεγχο της εγκυρότητας των λογιστικών δεδομένων, στο σχεδιασμό, στη διαχείριση και στη διενέργεια του ελέγχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Τα πληροφοριακά συστήματα έχουν εισβάλλει στη σύγχρονη κοινωνία και επηρεάζουν σχεδόν όλες τις εκφάνσεις της. Χρήσιμο είναι, λοιπόν, να γίνει μια σύντομη αναφορά στην ιστορία τους, στα είδη των πληροφοριακών συστημάτων, καθώς επίσης και στους τομείς της επιστήμης που αυτά εμπλέκονται και τις εφαρμογές τους. Επίσης, άξια αναφοράς είναι και οι φάσεις και οι μεθοδολογίες ανάπτυξης ενός πληροφοριακού συστήματος.

1.1. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Η μελέτη των πληροφοριακών συστημάτων, προέρχεται από τη sub- discipline της επιστήμης των υπολογιστών, είναι μία προσπάθεια να γίνει κατανοητή και να οργανωθεί ορθολογικά η διαχείριση της τεχνολογίας μέσα στις οργανώσεις.

Έχει ωριμάσει σε ένα σημαντικό τομέα της διαχείρισης που αυξανόμενα υπογραμμίζεται ως ένας πολύ σημαντικός τομέας των διοικητικών επιστημών και διδάσκεται σε όλα τα σημαντικά πανεπιστήμια και επιχειρησιακά σχολεία του κόσμου. Στις μέρες μας, οι πληροφορίες και η τεχνολογία πληροφοριών έχουν γίνει ο πέμπτος σημαντικός πόρος που πρέπει να διαθέτουν οι ανώτεροι υπάλληλοι για τη διαμόρφωση μίας οργάνωσης, παράλληλα με τους ανθρώπους, τα χρήματα, το υλικό και τις μηχανές. Πολλές επιχειρήσεις έχουν δημιουργήσει τη θέση του Chief Information Officer(CIO) δηλαδή του κύριου ανώτερου υπαλλήλου πληροφοριών που συμμετέχει στο εκτελεστικό συμβούλιο μαζί με το Chief Executive Officer (CEO), τον Chief Financial Officer (CFO), το Chief operating Officer (COO) και τον Chief Technical Officer (CTO). Ο CTO μπορεί επίσης να χρησιμεύσει και ως CIO, και αντίστροφα.

1.2. ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Τα συστήματα πληροφοριών εξετάζουν την ανάπτυξη, τη χρήση και τη διαχείριση της υποδομής μίας οργάνωσης. Στη μεταβιομηχανική ηλικία των πληροφοριών, η εστίαση των επιχειρήσεων έχει μετατοπιστεί από το προϊόν στη γνώση. Οι ρυθμιστές της αγοράς σήμερα ανταγωνίζονται στη διαδικασία και την καινοτομία παρά στο προϊόν. Δηλαδή η έμφαση έχει μετατοπιστεί από την ποιότητα και την ποσότητα παραγωγής, στην ίδια τη διαδικασία της παραγωγής και στις υπηρεσίες που συνοδεύουν αυτή τη διαδικασία της παραγωγής. Σήμερα λοιπόν το μεγαλύτερο ενεργητικό στοιχείο των επιχειρήσεων είναι οι πληροφορίες τους που

αντιπροσωπεύονται από τους ανθρώπους, την εμπειρία, την τεχνογνωσία, τις καινοτομίες (διπλώματα ευρεσιτεχνίας, πνευματικά δικαιώματα, εμπορικά μυστικά). Ένας χειριστής της αγοράς πρέπει να είναι σε θέση να ανταγωνιστεί και να έχει μία ισχυρή υποδομή πληροφοριών, στην καρδιά της οποίας, βρίσκεται η υποδομή της τεχνολογίας των πληροφοριών. Κατά συνέπεια, η μελέτη των συστημάτων πληροφοριών, εστιάζει στο γιατί και στον τρόπο με τον οποίο η τεχνολογία μπορεί να τεθεί στην καλύτερη χρήση για να εξυπηρετήσει τη ροή πληροφοριών μέσα σε μια οργάνωση.

1.3. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Στην ελληνική και ξένη βιβλιογραφία συναντά κανείς ένα πλήθος ορισμών που έχουν δοθεί για τα πληροφοριακά συστήματα. Ακολουθούν λοιπόν μερικοί από τους ορισμούς αυτούς:

- ▲ Πληροφοριακό σύστημα είναι ένα σύνολο διασυνδεδεμένων συνιστωσών οι οποίες συλλέγουν (collect, retrieve), επεξεργάζονται (process), αποθηκεύουν (store) και κατανομούν (distribute) πληροφορίες (information) για την υποστήριξη του ελέγχου και της λήψης αποφάσεων σε έναν Οργανισμό/ Επιχείρηση. (I. Βασιλείου).
- ▲ Πληροφοριακό σύστημα είναι ένα σύστημα που παρέχει ιστορική, παρούσα και προβλεπόμενη πληροφόρηση για την επιχείρηση και το περιβάλλον της (Kroenke και Nolan).
- ▲ Πληροφοριακό σύστημα είναι ένα σύνολο οργανωμένων διαδικασιών που όταν εφαρμοστεί, παρέχει πληροφορίες για υποστήριξη της λήψης αποφάσεων και του ελέγχου του οργανισμού (Lucas).
- ▲ Πληροφοριακό σύστημα είναι ένα ολοκληρωμένο σύστημα ανθρώπου- μηχανής για την παροχή πληροφοριών, που υποστηρίζει τις δραστηριότητες της διαχείρισης, ανάλυσης και λήψης των αποφάσεων σε έναν οργανισμό. Το σύστημα χρησιμοποιεί μηχανολογικό εξοπλισμό και λογικό, χειρογραφικές διαδικασίες, υποδείγματα για ανάλυση, προγραμματισμό, έλεγχο και λήψη αποφάσεων, καθώς επίσης και μία τράπεζα δεδομένων (Davis και Olson).

Από τους παραπάνω ορισμούς μπορεί να κατανοήσει κανείς πως εν ολίγοις το πληροφοριακό σύστημα είναι ένα επιχειρησιακό σύστημα το οποίο επεξεργάζεται δεδομένα από το περιβάλλον της επιχείρησης και έπειτα δίνει τις απαραίτητες για τη λήψη αποφάσεων πληροφορίες στη διοίκηση του οργανισμού. Πρέπει να δοθεί προσοχή στη συχνά λάθος χρήση του όρου πληροφοριακό σύστημα καθώς υπάρχει μία συχνή σύγχυσή του με τα βασισμένα σε υπολογιστή συστήματα πληροφοριών. Για να καταφέρει να γίνει η διάκριση

των δύο αυτών όρων πρέπει να επισημάνουμε ότι τα βασισμένα σε υπολογιστή συστήματα πληροφοριών είναι ο τομέας της μελέτης των τεχνολογιών των πληροφοριών (IT)[3].

1.4. ΕΙΔΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Τα είδη των συστημάτων πληροφοριών είναι τα ακόλουθα:

1. Αιτιοκρατικά Συστήματα

Αιτιοκρατικά συστήματα χαρακτηρίζονται αυτά που μας δίνουν βέβαιη πρόβλεψη γεγονότων και τα στοιχεία τους είναι σε αυστηρά καθορισμένη σχέση μεταξύ τους. Σε αιτιοκρατικό σύστημα η κατάσταση του (S) σε μία δεδομένη χρονική στιγμή (t) είναι συνάρτηση του χρόνου (t) και της εισόδου (I) σε αυτό: $S = f(t, I)$.

2. Πιθανοσυστήματα

Τα πιθανοσυστήματα παρέχουν αβέβαιη πρόβλεψη γεγονότων. Τα φυσικά και μικτά συστήματα ανήκουν σε αυτή την κατηγορία συστημάτων.

3. Κλειστά Συστήματα

Είναι τα συστήματα τα οποία έρχονται σε επαφή με το περιβάλλον τους μόνο μέσα από την τυπική διαδικασία εισόδου- εξόδου που τους εξασφαλίζει όμως μία σύντομη χρονική διάρκεια ζωής.

4. Ανοικτά Συστήματα

Τα συστήματα αυτά έχουν άτυπη αλληλεπίδραση με το περιβάλλον τους και με αυτό τον τρόπο προσαρμόζονται σε νέα δεδομένα και απαιτήσεις εξασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο μεγαλύτερη διάρκεια ζωής.

5. Ευσταθή Συστήματα

Είναι τα συστήματα στον οποίον τις εκροές γίνεται τακτικός έλεγχος.

6. Συστήματα Λειτουργικού Επιπέδου (operational level systems)

Τα συστήματα αυτά παρακολουθούν μόνο τις βασικές δραστηριότητες και συναλλαγές του οργανισμού.

7. Συστήματα Επιπέδου Γνώσης (knowledge level systems)

Είναι συστήματα πληροφοριών που υποστηρίζουν τις ανάγκες του εξειδικευμένου προσωπικού μιας επιχείρησης.

8. Συστήματα Διοικητικού Επιπέδου (management level systems)

Είναι τα συστήματα πληροφοριών που εξυπηρετούν την παρακολούθηση, τον έλεγχο, τη λήψη αποφάσεων και τις διοικητικές δραστηριότητες των μεσαίων στελεχών μιας επιχείρησης.

9. Συστήματα Στρατηγικού Επιπέδου (strategic level systems)

Είναι τα συστήματα πληροφοριών που υποστηρίζουν τις δραστηριότητες μακροπρόθεσμου προγραμματισμού των ανώτερων στελεχών ενός οργανισμού.[4]

1.5. ΤΥΠΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ

Η ταξινόμηση των πληροφοριακών συστημάτων γίνεται στις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Συστήματα Πληροφοριών Διοίκησης (MIS)

Ένα πληροφοριακό σύστημα διοίκησης είναι ένα ολοκληρωμένο σύστημα χρήστη – μηχανής με σκοπό την υποστήριξη των διοικητικών και λειτουργικών δραστηριοτήτων και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων σε έναν οργανισμό. Επεξεργάζεται πληροφορίες και δεδομένα με αυτοματοποιημένο ή μη τρόπο και παρέχει πληροφορίες στα στελέχη του οργανισμού για τη λήψη δομημένων κυρίως αποφάσεων. Τα συστήματα διοίκησης είναι επιχειρησιακά εργαλεία και αφορούν το management level (επίπεδο διοίκησης) του οργανισμού. Στόχος τους είναι η διατήρηση αρχείων και η επεξεργασία μεγάλου όγκου δεδομένων και η παραγωγή περιληπτικών αναφορών (summary reports). Χρήστες αυτών των πληροφοριακών συστημάτων είναι τα μεσαία στελέχη, τα MIS λοιπόν αφορούν το διοικητικό επίπεδο του οργανισμού.

2. Συστήματα Επεξεργασίας Συναλλαγών (TPS)

Είναι πληροφοριακά συστήματα που εξυπηρετούν τις συναλλαγές της επιχείρησης. Κύριο χαρακτηριστικό αυτών των συστημάτων είναι ότι έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίζουν δομημένες και επαναλαμβανόμενες διαδικασίες. Τα συστήματα επεξεργασίας συναλλαγών εκτός από τη συλλογή και την επεξεργασία των δεδομένων ενημερώνουν αυτόματα και τα αρχεία που διατηρούν τα αντίστοιχα κάθε φορά δεδομένα και παράγουν

εκτός των άλλων και τα αντίστοιχα έγγραφα της συναλλαγής. Τα TPS εξυπηρετούν το λειτουργικό επίπεδο του οργανισμού.

3. Συστήματα Υποστήριξης Αποφάσεων (DSS)

Παρέχουν υποστήριξη περισσότερο στοχευμένη και εστιασμένη σε μία απόφαση από ότι ένα MIS. Είναι αυτά που βοηθούν τα διευθυντικά στελέχη της επιχείρησης στην επίλυση κυρίως των ημιδομημένων προβλημάτων. Ημιδομημένα προβλήματα είναι εκείνα των οποίων ένα μέρος μπορεί να προγραμματισθεί/ δομηθεί και να λυθεί από τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και ένα άλλο μέρος το οποίο δε μπορεί να προγραμματισθεί και για το οποίο απαιτείται η ανθρώπινη παρέμβαση έτσι ώστε να επιλυθεί. Δηλαδή απαιτείται αλληλεπιδραστική επεξεργασία και το αποτέλεσμα αυτών είναι ανάλυση αποφάσεων. Τα DSS αφορούν το διοικητικό επίπεδο του οργανισμού.

4. Συστήματα Υποστήριξης Υψηλόβαθμων Στελεχών (ESS)

Τα συστήματα υποστήριξης υψηλόβαθμων στελεχών είναι ένα εργαλείο που επιτρέπει στις εταιρίες να μετατρέπουν τα δεδομένα τους σε χρήσιμες αναφορές. Οι αναφορές που προκύπτουν χρησιμοποιούνται από τα διευθυντικά στελέχη που με αυτό τον τρόπο έχουν γρήγορη πρόσβαση στις εκθέσεις που προέρχονται από όλα τα επίπεδα και τις υπηρεσίες της εταιρίας. Εκτός από τη γρήγορη πρόσβαση στα δεδομένα των διαφόρων υπηρεσιών κάποια ESS παρέχουν επίσης εργαλεία ανάλυσης με δυνατότητες πρόβλεψης μιας σειράς επιδόσεων αποτελεσμάτων χρόνου και αυτό το επιτυγχάνουν με τη χρήση των στοιχείων που προκύπτουν από τις εκθέσεις των υπηρεσιών. Τα εργαλεία καθώς και τα αποτελέσματα που θα εκτελεί το ESS εξαρτώνται από τον προγραμματιστή αλλά και από τον κλάδο για τον οποίο προορίζεται. Αρκετές εταιρίες προσφέρουν προσχεδιασμένα πακέτα ESS, ενώ άλλες προσφέρουν πακέτα που μπορούν να προσαρμοστούν στις ανάγκες της κάθε επιχείρησης.

5. Συστήματα Γραφείου (Office Systems)

Τα συστήματα γραφείου είναι συστήματα υπολογιστών όπως επεξεργαστές κειμένου, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και συστήματα προγραμματισμού, τα οποία έχουν σκοπό την αύξηση της παραγωγικότητας των υπαλλήλων γραφείου.

6. Συστήματα Γνώσης (Knowledge Work Systems, KWS)

Συστήματα πληροφοριών που βοηθάνε το εξειδικευμένο προσωπικό στη δημιουργία και την αφομοίωση νέας γνώσης στον οργανισμό.

7. Συστήματα προγραμματισμού επιχειρησιακών πόρων (ERP)

Το σύστημα ERP είναι ένα σύστημα πληροφορικής το οποίο επιτρέπει τη σχεδίαση, τη διαχείριση και την αξιοποίηση των πόρων μιας επιχείρησης ηλεκτρονικά, με αποτέλεσμα να υποστηρίζεται η κάθε λειτουργία με τα πιο σύγχρονα εργαλεία πληροφορικής για τη βελτιστοποίηση της παραγωγικότητάς της. Διαχέεται σε πραγματικό χρόνο η απαιτούμενη από κάθε εργαζόμενο πληροφορία για τη βελτιστοποίηση των λαμβανομένων αποφάσεων και καθίσταται δυνατή η ηλεκτρονική διασύνδεση της επιχείρησης με το ενιαίο επιχειρηματικό περιβάλλον, με τελικό αποτέλεσμα τη συνολική βελτιστοποίηση της αλυσίδας προστιθέμενης αξίας.[3][4]

1.6. ΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΝΟΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Οι φάσεις ανάπτυξης ενός πληροφοριακού συστήματος είναι οι ακόλουθες:

1. Προγραμματισμός

Αναφέρεται στο γιατί πρέπει να αναπτυχθεί ένα πληροφοριακό σύστημα και πώς η ομάδα του έργου θα συντονιστεί ώστε να το υλοποιήσει. Έχει δύο φάσεις: project initiation και project management.

2. Ανάλυση

Δίνει απάντηση στο πώς θα λειτουργήσει το σύστημα από πλευράς H/W, S/W και δικτύων. Δείχνει τις διεπαφές, τις φόρμες, τις αναφορές αλλά και τα προγράμματα, τις βάσεις δεδομένων και τέλος τα αρχεία που θα χρησιμοποιηθούν.

3. Σχεδιασμός

Είναι η φάση στην οποία γίνεται η μετάβαση από το υπάρχον πληροφοριακό σύστημα στο νέο σύστημα. Δηλαδή είναι η φάση στην οποία σχεδιάζεται ο τρόπος με τον οποίο θα υλοποιηθεί στην επόμενη φάση το πληροφοριακό σύστημα.

4. Υλοποίηση

Σε αυτή τη φάση γίνεται η υλοποίηση του πληροφοριακού συστήματος ή η αγορά του. Περιέχει τη δημιουργία, τον έλεγχο, την εγκατάσταση και τη συντήρηση.

Οι μεθοδολογίες ανάπτυξης ενός πληροφοριακού συστήματος είναι οι ακόλουθες:

Οι μεθοδολογίες ανάπτυξης ενός πληροφοριακού συστήματος διακρίνονται στις Δομημένες Μεθοδολογίες, στην Ταχεία Ανάπτυξη των εφαρμογών (RAD) και στην Ευκίνητη Ανάπτυξη.

Στις **δομημένες μεθοδολογίες** ανήκουν:

- Το μοντέλο καταρράκτη (waterfall)
- Η παράλληλη ανάπτυξη (parallel development)

Στην **ταχεία ανάπτυξη εφαρμογών (RAD)** ανήκουν:

- Η ανάπτυξη σε φάσεις (phased development)
- Το πρωτότυπο (prototype)
- Το πρωτότυπο μιας χρήσης (throwaway prototyping)

Στην **ευκίνητη ανάπτυξη (Agile Development)** ανήκει:

- Ο extreme programming [2]

1.7. ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Ο όρος σύστημα πληροφοριών σχετίζεται με τις παρακάτω επιστήμες:

1. Ασφάλεια Υπολογιστών (Computer Security)

Όσο αφορά στην ασφάλεια των υπολογιστών ένα πληροφοριακό σύστημα περιγράφεται από πέντε διαφορετικά αντικείμενα:

A. Δομή (Structure)

i. Αποθήκες: στις αποθήκες φυλάσσονται τα δεδομένα είτε αυτά είναι μόνιμα είτε είναι προσωρινά, τέτοια παραδείγματα αποτελούν οι απομονωτές (buffers), οι σκληροί δίσκοι, η κρυφή μνήμη(cache memory).

ii. Διεπαφές: ανταλλάσσουν τις πληροφορίες με το μη ψηφιακό κόσμο, τέτοια παραδείγματα είναι τα πληκτρολόγια, τα scanners, οι εκτυπωτές.

B. Κανάλια (Channels)

Είναι αυτά που συνδέουν τις αποθήκες, όπως τα buses, τα καλώδια και τις ασύρματες συνδέσεις. Ένα δίκτυο είναι το σύνολο λογικών και φυσικών καναλιών.

C. Συμπεριφορά (Behavior)

i. Υπηρεσίες: παρέχουν αξία στους χρήστες ή στις άλλες υπηρεσίες με την ανταλλαγή μηνυμάτων.

ii. Μηνύματα: μεταφέρουν μία έννοια σε χρήστες ή υπηρεσίες.

2. Έκφραση της γνώσης (Knowledge Representation)

Ένα πληροφοριακό σύστημα αποτελείται από τρία συστατικά: τον άνθρωπο, την τεχνολογία και την οργάνωση. Σύμφωνα λοιπόν με αυτή την άποψη η πληροφορία προσδιορίζεται με τους όρους των τριών επιπέδων της σημειολογίας. Το στοιχείο λοιπόν που μπορεί να υποβληθεί αυτόματα σε επεξεργασία από το σύστημα εφαρμογής αντιστοιχεί στο επίπεδο σύνταξης. Στα πλαίσια του ατόμου τώρα που ερμηνεύει τα στοιχεία τα οποία γίνονται πληροφορίες, αντιστοιχεί το σημασιολογικό επίπεδο. Οι πληροφορίες λοιπόν μετατρέπονται σε γνώση όταν ένα άτομο καταλαβαίνει και αξιολογεί τις πληροφορίες, πράγμα που αντιστοιχεί στο πραγματικό επίπεδο.

3. Μαθηματικά (Domain Theory)

Στα μαθηματικά στον τομέα της domain theory, το σύστημα πληροφοριών Scott (λόγω του εφευρέτη του Dana Scott), είναι μία μαθηματική δομή που παρέχει μία εναλλακτική αντιπροσώπευση των περιοχών Scott, σαν ειδική περίπτωση, των αλγεβρικών δικτυωτών πλεγμάτων (algebraic lattices).

Στα μαθηματικά στον τομέα της τραχιάς καθορισμένης θεωρίας (rough set theory), ένα σύστημα πληροφοριών είναι ένα σύστημα ιδιότητας – αξίας.

4. Κοινωνιολογικά Πληροφοριακά Συστήματα (Sociology Information Systems)

Στην κοινωνιολογία τα συστήματα πληροφοριών είναι επίσης κοινωνικά συστήματα των οποίων η συμπεριφορά εξαρτάται από τους στόχους τους, τις αξίες και τις πεποιθήσεις των ατόμων και των ομάδων, καθώς επίσης και από την απόδοση της τεχνολογίας.

5. Θεωρία των Συστημάτων (Systems Theory)

Στη θεωρία των συστημάτων, ένα πληροφοριακό σύστημα είναι ένα σύστημα, αυτόματο ή χειροκίνητο που περιλαμβάνει ανθρώπους, μηχανές, και/ ή μεθόδους οργανωμένες για τη συλλογή, επεξεργασία, μεταφορά και τη διάδοση δεδομένων που αντιπροσωπεύουν τις πληροφορίες των χρηστών.

6. Τηλεπικοινωνίες (Telecommunications)

Στις τηλεπικοινωνίες, ένα πληροφοριακό σύστημα είναι οποιαδήποτε τηλεπικοινωνία ή εξοπλισμός σχετικός με τον υπολογιστή ή διασυνδεδεμένα συστήματα ή υποσυστήματα του εξοπλισμού που χρησιμοποιούνται στην απόκτηση, στην αποθήκευση, στο χειρισμό, στη διοίκηση, στη μετακίνηση, στον έλεγχο, στην επίδειξη, στη μεταγωγή, στην ανταλλαγή, στη μεταβίβαση ή στην υποδοχή φωνής και στοιχείων, που περιλαμβάνει λογισμικό(software), firmware και υλικό (hardware).[3][4]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Στη σύγχρονη κοινωνία όπου διαπιστώνεται η ύπαρξη επιχειρήσεων και οργανισμών ευάλωτων σε διαφόρων ειδών καταχρήσεις και απάτες, η εφαρμογή αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου, σε συνδυασμό με τη χρηστή διοίκηση του οργανισμού, αποτελεί μέσο αποτελεσματικής εταιρικής διακυβέρνησης προς μία κατεύθυνση που διασφαλίζει τη μακροχρόνια επιβίωση του οργανισμού και την προστασία του από την καταδολίευση. Στο παρακάτω κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην ιστορική εξέλιξη του εσωτερικού ελέγχου, τα είδη του, τη σημασία του και τη χρησιμότητα του. Επιπλέον, αναλύονται το νομικό πλαίσιο στο οποίο βασίζεται ο εσωτερικός ελεγκτής, τα βασικά εργαλεία τα οποία διαθέτει και η εκπαίδευση και η αξιολόγηση του. Τέλος, γίνεται ανασκόπηση των ερευνών που έχουν διενεργηθεί σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο και μια αναφορά για την επιτροπή και τις αρμοδιότητες του εσωτερικού ελέγχου, καθώς επίσης και για το τμήμα εσωτερικού ελέγχου.

2.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Μέσα στην πολύπλοκη σημερινή πραγματικότητα, σε συνδυασμό με το συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον, η ανάγκη για ορθότερη και πιο αντικειμενική πληροφόρηση σχετικά με τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και τη λειτουργία της κάθε επιχείρησης έχει γίνει περισσότερο επιτακτική. Ο κίνδυνος για καταχρήσεις, απόκρυψη στοιχείων, και άλλες διαχειριστικές ανωμαλίες είναι μεγάλος. Παράλληλα, είναι ανάγκη να διασαφηνιστούν και να προσδιοριστούν επακριβώς οι δραστηριότητες της επιχείρησης, διότι συχνά επικρατεί σύγχυση αρμοδιοτήτων. Τα παραπάνω έχουν σαν αποτέλεσμα την εμφάνιση χρηματοοικονομικών πληροφοριών και δεδομένων που απέχουν από την πραγματικότητα, γεγονός που οδηγεί τη διοίκηση της κάθε επιχείρησης στη λήψη λανθασμένων αποφάσεων.

Για την αποφυγή των προαναφερθέντων προβλημάτων, είναι απαραίτητο να διενεργούνται έλεγχοι στην επιχείρηση, για να διασφαλίζεται η διαφάνεια και η ασφάλεια της, καθώς και η ασφάλεια των ιδιοκτητών της και των επενδυτών της. Η αναγκαιότητα της επισκόπησης των καθημερινών οικονομικών συναλλαγών και η εξασφάλιση της διαφάνειας παρατηρείται από την αρχαιότητα.

Από ιστορικά στοιχεία που βρέθηκαν, ο έλεγχος πρωτοεμφανίστηκε με την ανταλλαγή των αγαθών μεταξύ των ανθρώπων σε προϊστορικούς χρόνους. Την εποχή αυτή η ανάγκη της απεικόνισης των απαιτήσεων και υποχρεώσεων που δημιούργησε η ανταλλαγή των αγαθών καθώς και η αξιοπιστία των στοιχείων στις συναλλαγές αυτές, κατέστησε αναγκαία την

εμφάνιση της πρώτης λογιστικής εγγραφής και ταυτόχρονα επεσήμανε και την ανάγκη του ελέγχου μεταξύ των συναλλασσόμενων πρωτόγονων κοινωνιών.

Η αναγκαιότητα της επισκόπησης των καθημερινών οικονομικών συναλλαγών της διαφάνειας στη διαχείριση των Δημόσιων Χρημάτων φαίνεται ότι οδήγησαν στην αρχική θεσμοθέτηση του ελέγχου σχετικές γραπτές μαρτυρίες για την ύπαρξη εμπορικών νόμων και λογιστικών εκθέσεων συναντάμε από το 3000 π.Χ. στους Νινευίτες της αρχαίας Βαβυλώνας. Στην αρχαία Αίγυπτο οι Φαραώ φορολογούσαν κυρίως τις συγκομιδές των σιτηρών, και για το λόγο αυτό θεσπίστηκε το αξίωμα των «Επιστατών» για τα σιτηρά.

Στην αρχαία Αθήνα περίπου το 300 π.Χ. είχε δημιουργηθεί το συνέδριο των «Λογιστών» ως θεσμός για την επιχείρηση των οικονομικών για την πόλη - κράτος. Ακόμα υπήρχαν οι 14 «Εύθυνοι», οι οποίοι μαζί με τους λογιστές ήλεγχαν τους λογαριασμούς «Διαχειρίσεως» των αρχόντων που αποχωρούσαν από τα δημόσια αξιώματα. Επίσης ήλεγχαν τα δημόσια δάνεια που έδιναν οι τραπεζίτες προς τις πόλεις χωρίς τόκο (Φλιτούρης, 2007).

Στην υπόλοιπη αρχαία Ελλάδα συναντάμε τους «Εξεταστάς», τους «Απόλογους», οι οποίοι ήταν επιφορτισμένοι με διάφορες ελεγκτικές αρμοδιότητες. Αργότερα στην αρχαία Ρώμη, υπήρχαν οι «Υπατοι», οι «Κήνσορες», οι «Τιμητές», οι «Ταμίες» οι οποίοι ήταν υποχρεωμένοι να υποβάλλουν εκθέσεις στη Σύγκλητο για τη διαχείριση του Δημοσίου Χρήματος (Καζαντζής, 2006).

Στα τέλη του Μεσαίωνα, στην Ιταλία σημειώνεται η αναγέννηση της Λογιστικής και η πόλη της Πίζας έχει τον επίσημο ελεγκτή της. Την ίδια περίπου εποχή στο Αγγλικό Θησαυροφυλάκιο τηρούνταν φορολογικοί κατάλογοι εις τριπλούν για αντιπαραβολή.

Ο όρος Ελεγκτές (Auditors) πρωτοεμφανίζεται επίσημα στην Αγγλία το 1285 και η πρώτη επίσημη Ένωση Επαγγελματιών Ελεγκτών εμφανίστηκε στη Βενετία το 1581. Πολύ αργότερα εμφανίζονται τέτοιες ενώσεις στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες και στις Η.Π.Α. Το 1581 δημιουργήθηκε στη Βενετία η πρώτη επίσημη «Ένωση Επαγγελματιών Ελεγκτών» και είχε τον τίτλο “Collegio dei Raxonati” (Τσακλάγκανος, 1997).

Στη Γαλλία τον 17ο αιώνα εφαρμόστηκαν μεθοδικά συστήματα λογιστικών ελέγχων, ενώ είχε ιδρυθεί το Ελεγκτικό Συνέδριο και η επαλήθευση των λογαριασμών είχε ανατεθεί στο διακεκριμένο μαθηματικό Bareme. Οι οικονομικές κρίσεις των ετών 1825 και 1836, η ανάπτυξη της βιοτεχνίας και η ενίσχυση της βιομηχανίας συντέλεσαν στη διάδοση των λογιστικών ελέγχων στη Μ. Βρετανία και στη συστηματοποίηση τους. Έτσι η πατρίδα της σύγχρονης Ελεγκτικής θεωρείται η Αγγλία (Δήμου, 2000).

Παρακολουθώντας μάλιστα την εξέλιξη του εσωτερικού ελέγχου, βλέπει κανείς ότι πριν το 1941 (οπότε και εγκαθιδρύθηκε το Ινστιτούτο των Εσωτερικών Ελεγκτών) επρόκειτο

κυρίως για μια λειτουργία γραφείου, καθώς το μεγαλύτερο μέρος της τήρησης αρχείων γινόταν χειρωνακτικά και οι εσωτερικοί ελεγκτές χρειάζονταν μόνο για να ελέγχουν τα λογιστικά δεδομένα μετά την ολοκλήρωσή τους, για την εύρεση λαθών. Μάλιστα, οι σιδηροδρομικές εταιρίες λέγεται ότι αποτέλεσαν τους πρώτους σύγχρονους εργοδότες των εσωτερικών ελεγκτών. Το καθήκον των τελευταίων ήταν να επισκέπτονται τους πράκτορες των εισιτηρίων των σιδηροδρόμων και να επιβεβαιώνουν ότι όλες οι εισπράξεις είχαν απεικονισθεί λογιστικά. Η παλαιά ιδέα του εσωτερικού ελεγκτή συνδέεται με την έννοια της ασφάλειας και της «αστυνόμευσης». Πρωταρχικός στόχος ήταν η αποκάλυψη της απάτης (Pickett, 2003).

Φυσικά, ο εσωτερικός έλεγχος προχώρησε μέσα από έναν αριθμό σταδίων προς την ανάπτυξή του, λόγω της έντασης της πολυπλοκότητας των επιχειρησιακών λειτουργιών, αλλά και της αύξησης των διοικητικών προβλημάτων, που ανάγκασε τις Διοικήσεις να εισάγουν τον εσωτερικό έλεγχο σε πολλούς και νευραλγικούς τομείς (όχι μόνο χρηματοοικονομικούς) της επιχείρησης και έτσι να θεωρηθεί αναπόσπαστο κομμάτι της.

Συνοπτικά, μπορούν να παρατεθούν κάποια βασικά στάδια που πέρασε ο εσωτερικός έλεγχος για να φθάσει στην τελική, σημερινή, πολύπλευρη μορφή του. Η ελεγκτική λειτουργία αρχικά εμφανίστηκε ως μέρος μιας διαδικασίας επιστασίας, ήταν μια βοηθητική, υποστηρικτική λειτουργία. Αργότερα, το 1941 με την καθιέρωση του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (Institute of Internal Auditors – ΠΑ) και των επαγγελματικών προτύπων, δόθηκε έμφαση σε αυτήν και πήρε τη μορφή υπηρεσίας της Διοίκησης των οργανισμών, μέχρι που πρόσφατα κατέληξε να θεωρείται «υπηρεσία στον οργανισμό», του οποίου μέρος αναπόσπαστο αποτελεί η Διοίκηση. Παράλληλα με τις εξελίξεις αυτές, πιο δραστικό ρόλο ανέλαβε και το Διοικητικό Συμβούλιο και η Ελεγκτική Επιτροπή (Audit Committee), καθώς και οι εξωτερικοί ελεγκτές, συμβάλλοντας στην αναβάθμιση του ρόλου του εσωτερικού ελεγκτή. Παρατηρείται τέλος, μια αλλαγή οπτικής των εσωτερικών ελεγκτών, που από ελεγκτικές μόνο λειτουργίες επιτελούν πλέον και συμβουλευτικές. Από τη μια πλευρά, λοιπόν, απέκτησε πλήρη μορφή και εμπλουτίστηκε με επιπλέον δραστηριότητες και καθήκοντα, από την άλλη όμως είχε ως αποτέλεσμα να απαιτείται αναδιαμόρφωση των σχέσεων με τους ελεγχόμενους (Morgan, 1979).

Στην Ελλάδα η αρχική μέριμνα για την ίδρυση οργανωμένου σώματος ελεγκτών λήφθηκε αρχικά με το Ν.5076/1931. Η υλοποίηση, όμως, των παραπάνω εξαγγελιών έγινε το 1955, οπότε με το Ν.Δ. 3329/1955 ιδρύθηκε το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών.

Ειδικότερα, ο όρος «Εσωτερικός Έλεγχος» (Internal Audit) ξεκίνησε να ακούγεται περισσότερο στην Ελλάδα εδώ και μερικά χρόνια και ιδιαίτερα από τη στιγμή που εκδόθηκε

ο νόμος υπ' αριθμόν 3016, ο οποίος αφορά, μεταξύ άλλων, και θέματα Εταιρικής Διακυβέρνησης (Corporate Governance), και ο οποίος εκσυγχρονίζει και επίσημα το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρήσεων και καθιστά την ύπαρξη Τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου υποχρεωτική, τουλάχιστον για τις εταιρείες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Ο ορισμός του έρχεται να ανατρέψει την εσφαλμένη αλλά ευρέως διαδεδομένη πεποίθηση ότι ασχολείται αποκλειστικά με λογιστικά θέματα, και ως εκ τούτου δεν ενδιαφέρει στελέχη της Παραγωγής, των Προμηθειών, της Εφοδιαστικής και αρκετών άλλων επιχειρησιακών τμημάτων. Με βάση το Ινστιτούτο των Εσωτερικών Ελεγκτών (I.I.A. – Institute of Internal Auditors), ο Εσωτερικός Έλεγχος ορίζεται ως μια ανεξάρτητη και αντικειμενική δραστηριότητα διασφαλιστικού και συμβουλευτικού χαρακτήρα, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τη λειτουργία του Οργανισμού. Βοηθάει τον Οργανισμό να φέρει σε πέρας την αποστολή του, φέρνοντας μια συστηματική, πειθαρχημένη προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποδοτικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, ελέγχου και ορθής εταιρικής διαχείρισης.

Στη σύγχρονη εποχή, η έννοια της ελεγκτικής και του ελέγχου έχει διττή σημασία ως προς το υποκείμενο του ελέγχου, δηλαδή του ατόμου που διενεργεί τον έλεγχο. Διακρίνεται στον εσωτερικό έλεγχο που ασκείται από άτομα που ανήκουν στο υπαλληλικό προσωπικό της επιχείρησης, και στον εξωτερικό έλεγχο, που ασκείται από άτομα ξένα και ανεξάρτητα από τον συγκεκριμένο οικονομικό οργανισμό, τον οποίο καλούνται να ελέγξουν.

2.2 ΟΡΙΣΜΟΣ-ΕΝΝΟΙΑ-ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο εσωτερικός έλεγχος διενεργείται σε όλες τις λειτουργίες της επιχείρησης: στις οικονομικές καταστάσεις (Λογιστικός Έλεγχος), στην τήρηση των κανόνων και των πολιτικών που έχει θεσπίσει η διοίκηση, στην αξιοποίηση των πόρων της εταιρείας, στα περιουσιακά της στοιχεία καθώς και στην εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας. Παράλληλα, μέσω αυτού του ελέγχου αξιολογείται η λειτουργία κάθε τμήματος και διαπιστώνονται πιθανές ελλείψεις. Η διοίκηση δεν έχει τη δυνατότητα να επιτηρεί άμεσα τις λειτουργίες της επιχείρησης, αφού με την αύξηση του μεγέθους της αυξάνονται και οι οικονομικές της συναλλαγές, και για το λόγο αυτό διαθέτει ένα σύστημα ελέγχου των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Institute of Internal Auditors / ΙΙΑ, 2004), ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και

συμβουλευτική δραστηριότητα, οργανωμένη και σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του οργανισμού. Συντελεί στην επίτευξη των στόχων του οργανισμού με την υιοθέτηση μιας συστηματικής και πειθαρχημένης προσέγγισης για την εκτίμηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας διαχείρισης κινδύνου, του ελέγχου και των διαδικασιών διακυβέρνησης.

Σύμφωνα με τον ορισμό του Ινστιτούτου των Αμερικάνων Ορκωτών Λογιστών (American Institute of Certified Public Accountants, AICPA), τον εσωτερικό έλεγχο αποτελούν το σχέδιο οργάνωσης και όλες οι συντονισμένες προσπάθειες, μέθοδοι και μέτρα που υιοθετούνται εντός της επιχείρησης, για τη διαφύλαξη και προστασία των περιουσιακών της στοιχείων, τον έλεγχο της ακρίβειας και αξιοπιστίας των λογιστικών στοιχείων, την προώθηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας και την ενθάρρυνση της διατήρησης της προδιαγραμμένης επιχειρηματικής πολιτικής.

Σύμφωνα με το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών, εσωτερικός έλεγχος είναι ο έλεγχος που έχει οργανωθεί μέσα στην επιχείρηση και ασκείται από υπαλλήλους της. Τονίζεται ιδιαίτερα ότι με τον όρο «εσωτερικός έλεγχος» δεν αναφέρεται μόνο η ιδιαίτερη υπηρεσία ελέγχου, που τυχόν υπάρχει στην επιχείρηση, ή τους υπαλλήλους της, οι οποίοι μαζί με τα άλλα καθήκοντά τους διενεργούν και προληπτικό έλεγχο, αλλά το όλο σύστημα οργάνωσης των διαδικασιών εκτέλεσης των διαχειριστικών πράξεων και της λογιστικής τους απεικόνισης.

Σύμφωνα με την Επιτροπή Διεθνών Ελεγκτικών και Ασφαλιστικών Προτύπων (International Auditing and Assurance Standards Board- IAASB) εσωτερικός έλεγχος είναι το σύνολο των μεθόδων, διαδικασιών και πολιτικών τα οποία εφαρμόζει η οικονομική μονάδα μέσα στα πλαίσια της κατάλληλης οργανωτικής δομής για να εξασφαλίσει την ομαλή και αποδοτική λειτουργία της. Το πλέγμα αυτό των πολιτικών και των μέτρων ελέγχου καλύπτει όλες τις δραστηριότητες, λειτουργικές και μη λειτουργικές.

Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι εσωτερικός έλεγχος είναι η ανεξάρτητη και αντικειμενική αξιολόγηση της επιχείρησης μέσω της ανασκόπησης και εξέτασης των διαφόρων δραστηριοτήτων και λειτουργιών της επιχείρησης. Με άλλα λόγια, δεν αναφέρεται μόνο στα μέτρα και τις διαδικασίες που εφαρμόζονται από την επιχείρηση για να προλάβει πιθανές καταχρήσεις, αλλά επεκτείνεται και πέρα από τις διαχειριστικές και λογιστικές λειτουργίες της επιχείρησης. Καλύπτει όλο το εύρος των ποικίλων και πολυσύνθετων δραστηριοτήτων της σύγχρονης επιχείρησης. Ο εσωτερικός έλεγχος έρχεται να ικανοποιήσει την ανάγκη για παροχή άμεσης και αντικειμενικής πληροφόρησης προς τη διοίκηση σχετικά με τη λειτουργία των κατάλληλων ασφαλιστικών δικλίδων. Ο άνθρωπος από τη φύση του είναι επιρρεπής σε λάθη και απάτες. Επομένως, αν και η παντελής εξάλειψή τους θεωρείται

ανέφικτη μπορούμε να τις περιορίσουμε σημαντικά με τη βοήθεια του εσωτερικού ελέγχου. Με λίγα λόγια, ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί ένα είδος ασφάλισης κατά των λαθών και της απάτης.

Βασικός σκοπός διενέργειας του ελέγχου είναι ο εντοπισμός σημείων όπου προωθούν βελτιώσεις του συστήματος. Όσο νωρίτερα ενημερώνεται η διοίκηση για τα σημεία προτεινόμενων βελτιώσεων, τόσο νωρίτερα θα αποφασισθούν και θα ληφθούν διορθωτικά μέτρα, επιτυγχάνοντας με αυτό τον τρόπο μεγιστοποίηση του οφέλους της επιχείρησης. Τα μέτρα αυτά αποβλέπουν: α) στην προστασία των περιουσιακών στοιχείων, β) στην προώθηση της αξιοπιστίας και ακρίβειας των λογιστικών καταχωρίσεων, γ) στην ενθάρρυνση της μέτρησης της παραγωγής και της σύγκρισης αυτής με τους στόχους και την πολιτική της επιχείρησης και δ) στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των εργασιών της επιχείρησης.

2.3 ΕΙΔΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο εσωτερικός έλεγχος στην προσπάθειά του να καλύψει ελεγκτικά όλους τους χώρους συναντά μια σειρά δυσκολιών. Με το σκεπτικό ότι αποτελεί εργαλείο αξιολόγησης της λειτουργίας μιας επιχείρησης, είναι αναγκαίο να διενεργείται σε όλα τα επίπεδα και τα αντικείμενα της επιχείρησης.

Τυπικά υπάρχουν δύο είδη εσωτερικού ελέγχου, οι διοικητικοί και οι λογιστικοί έλεγχοι. Οι διοικητικοί έλεγχοι ασχολούνται με την αποτελεσματικότητα της επιχείρησης, τη συμμόρφωση με τη στρατηγική και την πολιτική της επιχείρησης καθώς και με την τήρηση των διαφόρων διαδικασιών αυτής. Η Διοίκηση της επιχείρησης θέτει στόχους και κατόπιν καθιερώνει διαδικασίες διοικητικού ελέγχου για να εξασφαλίσει την πραγματοποίηση των στόχων. Οι διοικητικοί έλεγχοι γίνονται με τη χρησιμοποίηση διαφόρων προϋπολογισμών, εκθέσεων ποιοτικού ελέγχου, αξιολόγησης προσωπικού, στατιστικών αναλύσεων, έρευνας της αγοράς καθώς και περιοδικών εκθέσεων απόδοσης της εταιρίας και παραγωγικότητας των εργαζομένων.

Επομένως, οι διοικητικοί έλεγχοι αποβλέπουν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας μέσω της καλύτερης οργάνωσης και της ορθολογικότερης αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης και του ανθρώπινου δυναμικού, εφαρμόζοντας τις αρχές και τους κανόνες που έχουν τεθεί από τη Διοίκηση.

Όσο αφορά στους λογιστικούς ελέγχους, πρέπει να σημειωθεί ότι αποβλέπουν στην προστασία των περιουσιακών στοιχείων και στην αξιοπιστία των λογιστικών καταχωρήσεων

μέσω της κατάλληλης οργάνωσης, των σωστών μεθόδων και διαδικασιών και του καλύτερου λογιστικού συστήματος. Οι λογιστικοί έλεγχοι περιλαμβάνουν το διαχωρισμό των καθηκόντων της διοίκησης και λειτουργίας ενός τμήματος ή τον καθορισμό των καθηκόντων της διαφύλαξης και διατήρησης περιουσιακών στοιχείων και της τήρησης των λογιστικών βιβλίων αυτών. Ο λογιστικός έλεγχος αποβλέπει στην αξιοπιστία των λογιστικών βιβλίων και στην πραγματική παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Τελικά, οι λογιστικοί έλεγχοι αποβλέπουν στην εξασφάλιση ορισμένων συνθηκών για την εύρυθμη λειτουργία της επιχείρησης. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι είναι αναγκαίο οι συναλλαγές να καταχωρούνται στα λογιστικά βιβλία, ώστε να επιτρέπουν την ετοιμασία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τις παραδεκτές αρχές της Λογιστικής, καθώς επίσης και να εξασφαλίζουν την προστασία των περιουσιακών στοιχείων. Ακόμη, επιβάλλεται ο διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων για την αποφυγή των προβλημάτων που θα προέκυπταν από την υπερβολική συγκέντρωση καθηκόντων σε ένα άτομο, όπως η κατάχρηση εξουσίας για την επίτευξη ίδιων σκοπών.

2.4 ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΕΡΕΥΝΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να παρουσιασθούν περιληπτικά κάποιες έρευνες που σχετίζονται με τον εσωτερικό έλεγχο και μπορούν να συνεισφέρουν στην εξαγωγή κάποιων συμπερασμάτων.

Αρχικά ο **Gareth, M.** το **1980** ανέλυσε τη σύγκρουση ρόλων του εσωτερικού ελεγκτή και τα προβλήματα που προκύπτουν με τους ελεγχόμενους, από μια οπτική που δίνει έμφαση στην πλουραλιστική φύση της οργανωσιακής δομής της ζωής. Για την ερευνά του, χρησιμοποίησε ερωτηματολόγια που απαντήθηκαν από εσωτερικούς λεγκτές σε αστυνομικά τμήματα (40 απαντήσεις), εκπαιδευτικά ιδρύματα (172 απαντήσεις) και κοινωνικές υπηρεσίες (138 απαντήσεις). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ελεγκτική λειτουργία αρχικά εμφανίστηκε ως μέρος μιας διαδικασίας επιστασίας, με την καθιέρωση του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών και των επαγγελματικών προτύπων, δόθηκε έμφαση σε αυτήν ως μια υπηρεσία της Διοίκησης και πρόσφατα έχει καταλήξει να θεωρείται «υπηρεσία στον οργανισμό», του οποίου μέρος αναπόσπαστο αποτελεί η Διοίκηση. Φάνηκε λοιπόν μια αλλαγή οπτικής των εσωτερικών ελεγκτών, που από ελεγκτικές μόνο λειτουργίες επιτελούν και συμβουλευτικές, με αποτέλεσμα να απαιτείται αναδιαμόρφωση των σχέσεων με τους ελεγχόμενους και να προκύπτουν προβλήματα από τη μεταβολή αυτή, όπως και από την εγγενή σύγκρουση των ρόλων τους.

Αργότερα, το **1994** ο **Adams, M. B.** διεξήγαγε έρευνα για το αν και πώς η Θεωρία της Αντιπροσώπευσης μπορεί να συνεισφέρει στην εξήγηση της ύπαρξης και αναγκαιότητας της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι μπορεί με διάφορους τρόπους η Θεωρία της Αντιπροσώπευσης να συνεισφέρει στην εξήγηση της ύπαρξης και αναγκαιότητας της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου.

Σε έρευνα που διεξήχθη από τους **Colbert, J. L. and Alderman, W. (1995)** εξετάστηκε κατά πόσο γίνεται επιλογή διαφορετικής προσέγγισης ελέγχου αναλόγως της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας που μπορεί να έχει. Το αποτέλεσμα της έρευνας έδειξε ότι η προσέγγιση που βασίζεται στις διαδικασίες είναι πιο εύκολη, ενώ ο έλεγχος που βασίζεται στην προσέγγιση που υπολογίζει τον κίνδυνο είναι πιο αποδοτικός και αποτελεσματικός.

Μια ακόμη μελέτη του **Rocco, R. V.** το **1996**, είχε ως στόχο να εξετάσει το ρόλο των επαγγελματικών οργανώσεων, κυβερνητικών οργανισμών και διεθνών λογιστικών και ελεγκτικών οργανισμών στη δημοσιοποίηση των προτύπων για την ανάδειξη της ανεξαρτησίας των ελεγκτών σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Ειδικότερα, η μελέτη αυτή επικεντρώνεται στο ρόλο που διαδραμάτισαν σε αυτό, το Αμερικανικό Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Λογιστών, το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Λογιστήριο της Αμερικανικής Κυβέρνησης. Το ίδιο εξετάζει και σε άλλους επαγγελματικούς οργανισμούς, παραδείγματος χάριν τράπεζες, βιομηχανίες και κατασκευαστικές εταιρίες που σχετίζονται με ευαίσθητα θέματα ανάμειξης εσωτερικών ελεγκτών που προκαλούνται ίσως από συμβουλευτικές υπηρεσίες της Διοίκησης, λειτουργικές ευθύνες, “outsourcing”, εναλλαγή των ελεγκτών και άλλα, που μπορεί να βλάψουν την ανεξαρτησία των ελεγκτών. Για την επίρρωση των συμπερασμάτων και αρχικών υποθέσεων, διενεργήθηκε ιστορική αναδρομή και βιβλιογραφική έρευνα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η ανεξαρτησία θεωρείται η σφραγίδα του ελεγκτικού και λογιστικού επαγγέλματος. Το Αμερικανικό Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Λογιστών, το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών και άλλοι οργανισμοί έχουν αναγνωρίσει τη σημαντικότητά της, τόσο από επαγγελματική, όσο και από ηθική άποψη και την έχουν κωδικοποιήσει στους κώδικες επαγγελματικής ηθικής τους. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, το Λογιστήριο της Αμερικανικής Κυβέρνησης, ξένες κυβερνήσεις και Χρηματιστήρια έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο να απαιτείται οι οικονομικές καταστάσεις να ελέγχονται και από ανεξάρτητους ελεγκτές και γενικότερα όλοι οι προαναφερθέντες οργανισμοί έχουν συνεισφέρει στην ανεξαρτησία των ελεγκτών.

Το 2001 μια νέα έρευνα διεξήχθη από τους **Loukis, E. and Spinellis, D.** Σκοπός της έρευνας αυτής ήταν η ανάδειξη της σημασίας της ασφάλειας των συστημάτων πληροφορικής, ακόμη και των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου στον ελληνικό δημόσιο τομέα, καθώς σχετίζονται συχνά με ευαίσθητες και σημαντικές πληροφορίες και αποτελούν ενίοτε μέρος κρίσιμων υποδομών και κατά πόσο έχει δοθεί η απαραίτητη προσοχή στους δημόσιους οργανισμούς. Στάλθηκαν ερωτηματολόγια σε ένα δείγμα 90 ελληνικών δημόσιων οργανισμών και απαντήθηκαν και επεστράφησαν 53 (ποσοστό απαντήσεων 59%). Αποδείχθηκε ότι οι οργανισμοί στον ελληνικό δημόσιο τομέα έχουν μόνο ένα βασικό επίπεδο ευαισθητοποίησης σε θέματα ασφαλείας των πληροφοριακών συστημάτων. Αυτό που φαίνεται να τους απασχολεί είναι η εμπιστευτικότητα των ψηφιακών δεδομένων, ωστόσο ένα μικρό μόνο ποσοστό έχει αναπτύξει μια ολοκληρωμένη, συστηματική προσέγγιση απέναντι στην ασφάλεια των πληροφοριακών συστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, η έρευνα κατέληγε στο ότι πρέπει να επιτευχθεί κατάλληλη εκπαίδευση και να μην υποτιμάται η σημασία του ανθρώπινου παράγοντα στην επίτευξη υψηλού επιπέδου ασφάλειας πληροφοριακών συστημάτων.

Ακόμη, το 2006 οι **Allegrini, M. et al (2006)** διεξήγαγαν μια έρευνα (με εργαλεία το “2006 global Common Body of Knowledge – CBOOK study” και “The Institute of Internal Auditors – IIA”) που αποτελεί μια προσπάθεια κατανόησης της επεκτατικής άποψης του εσωτερικού ελέγχου σε όλο τον κόσμο. Ο στόχος της επισκόπησης της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας για τον εσωτερικό έλεγχο ήταν να καταγραφεί πώς η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου αλλάζει, απέναντι στις μεταβολές των παγκόσμιων επιχειρηματικών πρακτικών. Η έρευνα αυτή στηρίχθηκε στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία με επικέντρωση στις εξελίξεις που είχαν επιπτώσεις στο διευρυμένο πεδίο εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου, στις μεταβαλλόμενες δεξιότητες που πρέπει να έχουν οι εσωτερικοί ελεγκτές και στο ρόλο τους στην ενδυνάμωση της καλής εταιρικής διακυβέρνησης. Από τη μελέτη αυτή φάνηκε ότι η λογοτεχνία φανερώνει μεταβολές στις δραστηριότητες που εκτελούν οι εσωτερικοί ελεγκτές, δημιουργούνται συνεχώς νέες ευκαιρίες και προκλήσεις λόγω της αυξανόμενης πολυπλοκότητας των επιχειρηματικών συναλλαγών, του δυναμικού ρυθμιστικού περιβάλλοντος στην Ευρώπη και σημαντικών επιτευγμάτων στην πληροφοριακή τεχνολογία. Παρόλο που το 2004 ανανεώθηκαν τα απαραίτητα επαγγελματικά πρότυπα - προσόντα των εσωτερικών ελεγκτών στο IIA, κάτι που ήρθε ως απάντηση στο συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, αναγκαία κρίνεται η περαιτέρω ανανέωσή τους στο μέλλον για την ανταπόκριση των δεξιοτήτων και

γνώσεων των εσωτερικών ελεγκτών στις τρέχουσες εξελίξεις, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας.

Οι **Koutoupis, A. G. and Tsamis, A.** το **2008**, με βιβλιογραφική έρευνα και τρεις μελέτες περιπτώσεων (εξέταση πρακτικής τριών μεγάλων ελληνικών τραπεζών), προσπάθησαν να αναλύσουν την κατάσταση των ελληνικών τραπεζών όσον αφορά την εφαρμογή της “riskbased” προσέγγισης. Η σύσταση Υπηρεσιών Εσωτερικού Ελέγχου στις ελληνικές Τράπεζες επιβάλλεται από τον Ελληνικό Νόμο για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Εταιρίες, από την Τράπεζα της Ελλάδος, αλλά και από διεθνείς κανονισμούς, όπως από τις απαιτήσεις της Επιτροπής Βασιλείας για την επίβλεψη των τραπεζικών συστημάτων και τα πρότυπα του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών. Οι περισσότεροι κανονισμοί όμως αγνοούνταν στην πλειοψηφία τους από τα ελληνικά τραπεζικά πιστωτικά ιδρύματα, πέρα από κάποιες ελάχιστες απαιτήσεις, που απαιτούσε να τηρούνται, η Τράπεζα της Ελλάδος. Η προσέγγιση ελέγχου που εφαρμόζεται βάσει της διαχείρισης και του υπολογισμού του

κινδύνου (risk-based approach) αποτελούσε άγνωστη ιδέα, παρόλο που οι περισσότερες ελληνικές τράπεζες θεωρούσαν ότι αυτή εφαρμόζαν. Οι περισσότερες ελληνικές τράπεζες, κατόπιν συστάσεων προσπαθούν να εφαρμόζουν τη “risk-based” προσέγγιση και έτσι, εξετάζεται η σημερινή κατάσταση τριών μεγάλων ελληνικών τραπεζών απέναντι στις απαιτήσεις της Βασιλείας, της Επιχείρησης _ιαχείρισης Κινδύνων και των προτύπων επαγγελματικής κατάρτισης των εσωτερικών ελεγκτών. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τόσο η Επιτροπή Βασιλείας, όσο και τα πρότυπα επαγγελματικής κατάρτισης απαιτούν την υιοθέτηση της “risk-based” προσέγγισης από τους εσωτερικούς ελεγκτές, κάτι που στην πράξη δεν έχει επιτευχθεί πλήρως και παρόλο που η Τράπεζα της Ελλάδος δεν το απαιτεί, ωστόσο προκύπτουν ζητήματα κατά τους ελέγχους που διενεργεί στις ελληνικές τράπεζες από τη μη υιοθέτησή της. Οι ελληνικές τράπεζες υιοθετούν μια ενδιάμεση προσέγγιση ελέγχου που λαμβάνει υπόψη τους κινδύνους, χωρίς όμως να τους καταγράφει και χωρίς να τους συνδέει με κάποια σχετική εκτίμηση κινδύνων. Προτάσεις προκύπτουν και καταγράφονται.

Ο **Ahmad, A. A.** το **2008** προέβη στη συγγραφή ενός άρθρου, με σκοπό την εμπειρική διερεύνηση της επιρροής την αναδύομενης πληροφοριακής τεχνολογίας στις δραστηριότητες των εσωτερικών ελεγκτών και την εξέταση του βαθμού στον οποίο ποικίλουν οι αξιολογήσεις των πληροφοριακών συστημάτων στους οργανισμούς της Σαουδικής Αραβίας, βασισμένες σε οργανωσιακά χαρακτηριστικά και αντικειμενικές εκτιμήσεις. Στάλθηκαν περίπου 700 ερωτηματολόγια σε ένα δείγμα αραβικών οργανισμών και στο σύνολό τους απαντήθηκαν και

επεστράφησαν 218 ερωτηματολόγια (ανάλυση με χρήση SPSS), δηλαδή συγκεντρώθηκε ένα ποσοστό απαντήσεων περίπου 31,1%. Τα αποτελέσματα της έρευνας αποκάλυψαν ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να βελτιώσουν τη γνώση και τις τεχνικές τους πάνω στα μηχανογραφημένα πληροφοριακά συστήματα (CIS), για την επίτευξη καλύτερου σχεδιασμού, καθοδήγησης, επίβλεψης και κρίσης της εκτελεσθείσας εργασίας. Επιπλέον, ο Εσωτερικός Έλεγχος επικεντρώνεται κυρίως σε παραδοσιακά πληροφοριακά συστήματα κινδύνων και ελέγχων, όπως πληροφοριακά συστήματα για τη αξιοπιστία των δεδομένων, της εμπιστευτικότητας και ασφάλειας και εφαρμογής διαδικασιών. Λιγότερη προσοχή έχει δοθεί στην ανάπτυξη συστημάτων και απόκτηση δραστηριοτήτων. Η σχέση όμως του Εσωτερικού Ελέγχου με την αξιολόγηση των πληροφοριακών συστημάτων σχετίζεται με το σκοπό των ελέγχων, τον τύπο της επιχείρησης, τον αριθμό του εξειδικευμένου προσωπικού του στα πληροφοριακά συστήματα και την ύπαρξη νέων πληροφοριακών συστημάτων (CIS).

2.5 ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αυξανόμενη ζήτηση υπηρεσιών του εσωτερικού ελέγχου από τις οικονομικές μονάδες όλων των τομέων της οικονομίας. Ο εσωτερικός έλεγχος σήμερα δεν είναι πλέον μια δραστηριότητα εξαρτημένη από την προσωπικότητα του ελεγκτή, παρόλο που ο ρόλος αυτού είναι σημαντικός για τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου (Παπαστάθης, 2003).

Στην Ελλάδα, ο νόμος **5076/1931** είχε ως στόχο την ίδρυση οργανωμένου σώματος Ελεγκτών, οι εξαγγελίες του οποίου υλοποιήθηκαν το 1955 με το Ν. **3329/1955**, οπότε και ιδρύθηκε το «Σώμα Ορκωτών Λογιστών» (ΣΟΛ). (Τσακλάγκανος, 1997).

Στη χώρα μας τα καθ' ύλη αρμόδια όργανα της Ελληνικής Κεφαλαιαγοράς (Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς & Διοικητικό Συμβούλιο Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών) απαιτούν από τις επιχειρήσεις που επιθυμούν την εισαγωγή των μετοχών τους στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, να διαθέτουν αποτελεσματικό εσωτερικό έλεγχο. Πιο συγκεκριμένα η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς με τις αποφάσεις (Απόφαση **5/204/14.11.2000** ΦΕΚ **1487/Β/16.12.2000**, ΦΕΚ **110Α/17.5.2002**) υποχρέωσε τις εισηγμένες στο ΧΑΑ εταιρίες να έχουν ξεχωριστό τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου (Παπαστάθης, 2003).

Με το Π. **./ΤΕ 2577/9.3.2006** της Τράπεζα της Ελλάδος (Koutoupis et al., 2009) προσαρμόστηκαν στις τρέχουσες συνθήκες οι αρχές λειτουργίας και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, τόσο σε επίπεδο ιδρύματος όσο και σε επίπεδο ομίλου. Ωστόσο

έγγραφα και αποφάσεις όπως οι παρακάτω ενδεικτικά, τροποποιούν ή συμπληρώνουν το ως άνω Π. (δικτυακός τόπος bankofgreece, 2009):

1) Απόφαση **ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006**: «Συμπλήρωση της **Π9/ΤΕ 2577/2006**, σχετικά με το πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων»

2) Απόφαση **ΕΤΠΘ 242/6/4.5.2007**: «Τροποποίηση του Παραρτήματος 4 της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, με το οποίο εξειδικεύονται οι βασικές αρχές και τα κριτήρια αξιολόγησης της οργανωτικής δομής του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας»

3) Απόφαση **ΕΤΠΘ 257/4/22.2.2008**: «Τροποποίηση του Παραρτήματος 4 της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, όπως ισχύει» Η Τράπεζα της Ελλάδος, με την **Π_/ΤΕ 2438/6.8.1998**, κάνει λόγο για την ανεξαρτησία του Εσωτερικού Ελέγχου και τη σύσταση «Επιτροπής Ελέγχου» στα Πιστωτικά Ιδρύματα. Οι ανωτέρω αποφάσεις συνέβαλαν θετικά στην αναγνώριση της ανάγκης ίδρυσης και λειτουργίας της υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία συμβάλει καθοριστικά στην ανάπτυξη των εταιριών, καθώς και στην αναβάθμιση του επαγγέλματος του Εσωτερικού Ελεγκτή (Παπαστάθης, 2003).

Σε επίπεδο επαγγελματικής οργάνωσης, στην Ελλάδα με την απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών **1477/7.6.85.**, ιδρύθηκε και λειτουργεί το «Ελληνικό Ινστιτούτο Ελεγκτών», το οποίο αποτελεί συλλογικό επαγγελματικό όργανο των Εσωτερικών Ελεγκτών. Το Ινστιτούτο αποτελείται από επταμελές Διοικητικό Συμβούλιο και έχει ως μέλη του, εσωτερικούς ελεγκτές πτυχιούχους ανωτάτων σχολών, διακεκριμένους για τις γνώσεις, το ήθος και την τιμότητα τους (Παπαστάθης, 2003).

Η νομοθεσία σαφώς και συμβάλλει στην ένταξη του επαγγέλματος του εσωτερικού ελεγκτή στη σφαίρα των επαγγελμάτων με αναγνωρισμένο κύρος, δεν αρκεί όμως μόνο η νομική του οριοθέτηση και κατοχύρωση, αλλά θα πρέπει να συνδυασθεί με την υποβοήθησή του από τη Διοίκηση των εκάστοτε επιχειρήσεων.

2.6 ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η διοίκηση των σύγχρονων επιχειρήσεων γίνεται ολοένα και δυσκολότερη. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας έφερε αλλαγές στον τρόπο οργάνωσης των επιχειρήσεων και έκανε επιτακτική την ανάγκη για εξεύρεση νέων τρόπων επιβίωσης τους. Οι επιχειρήσεις

είναι γνωστό ότι έχουν ως σκοπό την επίτευξη του μέγιστου δυνατού κέρδους. Από τη στιγμή, όμως, που η οικονομία λειτουργεί σε παγκόσμιο επίπεδο, οι επιχειρήσεις έπρεπε να γίνουν περισσότερο ανταγωνιστικές αυξάνοντας το μέγεθός τους για να κερδίσουν μεγαλύτερο μερίδιο στην παγκόσμια αγορά. Για τους λόγους αυτούς, προχωρούν σε εξαγορές και συγχωνεύσεις δημιουργώντας μεγαλύτερες επιχειρήσεις και ομίλους, οι οποίοι είναι δύσκολο να διοικηθούν και να ελεγχθούν.

Έτσι, λοιπόν, κάθε μεγάλη επιχείρηση αποτελείται από πολλές διευθύνσεις και τμήματα, ώστε η επίβλεψη των εργαζομένων και στους διάφορους τομείς να είναι δύσκολο να διενεργηθεί. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιούνται νέες μέθοδοι διοίκησης σε συνδυασμό με τη σύγχρονη τεχνολογία. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται δυνατή η συγκέντρωση των απαραίτητων πληροφοριών, οι οποίες θα οδηγήσουν τα μέλη της Διοίκησης στη λήψη ορθολογικών αποφάσεων.

Η αξιοπιστία, όμως, των πληροφοριών εξαρτάται από τις ακολουθούμενες διαδικασίες και τον συνεχή έλεγχο και αξιολόγηση αυτών. Έτσι απαιτείται συνεχής εσωτερικός έλεγχος για να διαπιστωθεί αν οι στόχοι και οι στρατηγικές της επιχείρησης ακολουθούνται σωστά από τα διάφορα επίπεδα της Διοίκησης και των εργαζομένων, αν επιτυγχάνονται οι αναμενόμενες αποδόσεις, αν υπολογίζονται σωστά οι αποκλίσεις και αν αυτές ανακοινώνονται στους αρμοδίους για να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για τη διόρθωση τους.

Επιπροσθέτως, η κάθε επιχείρηση έχει την ευθύνη για την τήρηση των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων και την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, που πρέπει να παρουσιάζουν την ακριβή εικόνα της επιχείρησης. Ο εσωτερικός έλεγχος παρέχει τη βεβαιότητα ότι και η ευθύνη αυτή συμπληρώνεται.

Γενικότερα, η έννοια του εσωτερικού ελέγχου αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα αν εξεταστεί σε συνδυασμό με την πολυπλοκότητα των σημερινών μεγάλων επιχειρήσεων, αφού έχει εξελιχθεί σε μια τεχνική μεγάλης σημασίας που επιτρέπει στη διοίκηση των πολυσύνθετων οικονομικών μονάδων να λειτουργούν αποδοτικά επιτυγχάνοντας υψηλή παραγωγικότητα.

Ο εσωτερικός έλεγχος έχει ακόμη σημασία και για τον εξωτερικό ορκωτό λογιστή. Το σύστημα και η ποιότητα του εσωτερικού ελέγχου που χρησιμοποιεί η κάθε οικονομική μονάδα θα καθορίσει το πρότυπο και τη διαδικασία του εξωτερικού ελέγχου. Οι ανεξάρτητοι ορκωτοί λογιστές εξετάζουν και αξιολογούν το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, ώστε να πεισθούν για την αξιοπιστία των λογιστικών δεδομένων και να καθορίσουν το πρόγραμμα και το χρονοδιάγραμμα της ελεγκτικής διαδικασίας που είναι απαραίτητα για την έκφραση

γνώμης σχετικά με την ειλικρίνεια και την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων[1].

2.7 ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η Επιτροπή Εσωτερικού Ελέγχου εκλέγεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και απαρτίζεται από ένα Μη Εκτελεστικό και Ανεξάρτητο Μέλος αυτού (αρθρ. 7 του Ν. 3016/2002). Η θητεία της Επιτροπής παρακολουθεί τη θητεία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, ενώ ο Πρόεδρός της (σε περίπτωση που τα μέλη είναι περισσότερα του ενός) διορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο. Η Επιτροπή Εσωτερικού Ελέγχου συνεδριάζει τουλάχιστον τέσσερις φορές το χρόνο, ενώ είναι δυνατή η σύγκλησή της κατόπιν σχετικού αιτήματος της Διεύθυνσης Εσωτερικού Ελέγχου ή των εξωτερικών ελεγκτών.

Η Επιτροπή Εσωτερικού Ελέγχου, μέσω του Προέδρου της, αναφέρεται στο Διοικητικό Συμβούλιο και διαπιστώνει τη νόμιμη, αποτελεσματική και ανεπηρέαστη διεξαγωγή εσωτερικών και εξωτερικών ελέγχων στην Εταιρία και εξασφαλίζει την επικοινωνία μεταξύ ελεγκτικών οργάνων και Διοικητικού Συμβουλίου. Τα πρακτικά της επιτροπής διανέμονται στα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και αποτελούν θέμα ημερήσιας διάταξης της επόμενης συνεδρίασης. Οι βασικές **αρμοδιότητες** της Επιτροπής Εσωτερικού Ελέγχου είναι οι ακόλουθες :

- Εξετάζει, σε συνεργασία με την οικονομική διεύθυνση και τους ορκωτούς ελεγκτές, τα ετήσια προγράμματα διενέργειας ελέγχων.
- Εξετάζει θέματα διορισμού, θητείας ή αποχώρησης των ορκωτών ελεγκτών της Εταιρίας.
- Εξετάζει σε συνεργασία με την γενική διεύθυνση και την οικονομική διεύθυνση:
- Τις εκθέσεις εσωτερικού ελέγχου που χαρακτηρίζονται από την ίδια, τη γενική διεύθυνση ή την οικονομική διεύθυνση ως σημαντικές.
 - Την επάρκεια σε ανθρώπινο δυναμικό και εξοπλισμό των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου και την επιβαλλόμενη διάρθρωσή τους.
- Εξετάζει σε συνεργασία με τη οικονομική διεύθυνση και τους ελεγκτές:
 - Την καταλληλότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου της Εταιρίας, συμπεριλαμβανομένων και των ελέγχων των ηλεκτρονικών συστημάτων πληροφορικής και ασφάλειας.
 - Το περιεχόμενο των εκθέσεων των ορκωτών ελεγκτών, που αφορούν οικονομικές καταστάσεις της Εταιρίας και τις απαντήσεις των αρμόδιων υπηρεσιών.

- Ενημερώνεται από την γενική διεύθυνση, την οικονομική διεύθυνση και τους ελεγκτές, σχετικά με σημαντικούς κινδύνους ή ανοίγματα και κρίνει, τα μέτρα που ελήφθησαν ή πρέπει να ληφθούν, ώστε να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος για την Εταιρία.
- Εξετάζει σε συνεργασία με την γενική διεύθυνση και τους ελεγκτές, τις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, τα σχετικά προσαρτήματα και τις εξαμηνιαίες καταστάσεις, όταν δε κρίνει απαραίτητο και τις τριμηνιαίες καταστάσεις, πριν την υποβολή τους στο Διοικητικό Συμβούλιο και διαπιστώνει:
 - Οποιοσδήποτε αλλαγές στον τρόπο σύνταξης.
 - Τομείς που απαιτούν ιδιαίτερες αποφάσεις κρίσης.
 - Σημαντικές αναπροσαρμογές που προκύπτουν από τον έλεγχο.
 - Τήρηση των λογιστικών αρχών και πρακτικών.
 - Τήρηση των νόμων, των αποφάσεων και των κανόνων του Χρηματιστηρίου Αθηνών Α.Ε.
 - Τήρηση των αποφάσεων και των κανόνων της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Ν.Π.Δ.Δ.[9]

2.8 ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο προϊστάμενος του τμήματος εσωτερικού ελέγχου ή εσωτερικός ελεγκτής εκτελεί τα καθήκοντά του σύμφωνα με την υφιστάμενη ελληνική νομοθεσία και συμπληρωματικά τον κώδικα δεοντολογίας έτσι όπως διαμορφώνονται από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, που σημαίνει ότι διέπεται από τις αρχές της ανεξαρτησίας, αντικειμενικότητας και εμπιστευτικότητας. Επιπλέον, δρα σε πλήρη εναρμόνιση με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Άσκηση του Εσωτερικού Ελέγχου (Standards for the Professional Practice of Internal Auditing), καθώς και τις πολιτικές και διαδικασίες της Εταιρίας. Αναφέρεται στο Διοικητικό Συμβούλιο μέσω της Επιτροπής Ελέγχου.

Διορισμός – Δεοντολογία

Η διενέργεια εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιείται από ειδική υπηρεσία της Εταιρίας, στην οποία απασχολείται τουλάχιστον ένα φυσικό πρόσωπο πλήρους απασχόλησης. Η επαγγελματική εμπειρία των στελεχών του Τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου είναι τέτοια ώστε αυτό να μπορέσει να ασκήσει αποτελεσματικά το έργο του.

Ο προϊστάμενος και τα στελέχη του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου διορίζονται από το Δ.Σ. της Εταιρίας και αναφέρεται στην Επιτροπή Εσωτερικού Ελέγχου. Δεν μπορούν να οριστούν ως εσωτερικοί ελεγκτές μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, διευθυντικά στελέχη τα

οποία έχουν και άλλες εκτός του εσωτερικού ελέγχου αρμοδιότητες ή συγγενείς των παραπάνω μέχρι και του δευτέρου βαθμού εξ' αίματος ή εξ' αγχιστείας. Η Εταιρία υποχρεούται να ενημερώνει την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς για οποιαδήποτε μεταβολή στα πρόσωπα ή την οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου εντός δέκα εργάσιμων ημερών από τη μεταβολή αυτή.

Κώδικας Δεοντολογίας του Τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου Ανεξαρτησία

Τα μέλη του τμήματος εσωτερικού ελέγχου είναι ανεξάρτητα από το προσωπικό και τα στελέχη των ελεγχόμενων μονάδων έτσι ώστε να μην επηρεάζονται στην εκτέλεση της εργασίας τους.

- **Αντικειμενικότητα**

Τα μέλη του τμήματος εσωτερικού ελέγχου διατηρούν την απαραίτητη αντικειμενικότητα στην αξιολόγηση των ευρημάτων τους γεγονός που θα τους επιτρέπει να παρουσιάζουν την πραγματική εικόνα της κάθε ελεγχόμενης περιοχής.

- **Ικανότητα**

Τα μέλη του τμήματος εσωτερικού ελέγχου επιμορφώνονται συνεχώς έτσι ώστε να διατηρούν το απαραίτητο επίπεδο γνώσης και κατάρτισης που θα τους επιτρέπει να εκτελούν αποτελεσματικά τα καθήκοντά τους.

- **Εμπιστευτικότητα**

Τα μέλη του τμήματος εσωτερικού ελέγχου δεν αποκαλύπτουν σε τρίτα μέρη πληροφορίες και στοιχεία που περιήλθαν στην αντίληψή τους κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Αρμοδιότητες

Κατά την άσκηση των καθηκόντων του ο εσωτερικός ελεγκτής δικαιούνται να λάβει γνώση οποιουδήποτε βιβλίου, εγγράφου, αρχείου, τραπεζικού λογαριασμού και χαρτοφυλακίου της Εταιρίας και να έχει πρόσβαση σε οποιαδήποτε υπηρεσία και τμήμα της Εταιρίας. Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου οφείλουν να συνεργάζονται και να παρέχουν πληροφορίες στον εσωτερικό ελεγκτή και γενικά να διευκολύνουν με κάθε τρόπο το έργο του. Στις αρμοδιότητες του τμήματος εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνονται τα εξής:

- Ενημερώνει εγγράφως το Διοικητικό Συμβούλιο μέσω της Επιτροπής Εσωτερικού Ελέγχου τουλάχιστον ανά τρίμηνο για τον διενεργούμενο έλεγχο, τα πορίσματα αυτού, την πρόοδο της ελεγκτικής εργασίας και το βαθμό υλοποίησης των προτάσεων για βελτίωση.
- Παρίσταται στις Γενικές Συνελεύσεις των μετόχων.

- Αναφέρει στο Διοικητικό Συμβούλιο περιπτώσεις σύγκρουσης ιδιωτικών συμφερόντων των μελών του Δ.Σ. και των διευθυντικών στελεχών της Εταιρίας με τα συμφέροντα της Εταιρίας τις οποίες διαπιστώνει κατά την άσκηση των καθηκόντων του.
- Παρέχει, μετά από έγκριση του Δ.Σ. της Εταιρίας, οποιαδήποτε πληροφορία ζητηθεί εγγράφως από Εποπτικές Αρχές, συνεργάζονται με αυτές και διευκολύνουν με κάθε δυνατό τρόπο το έργο παρακολούθησης, ελέγχου και εποπτείας που αυτές ασκούν.
- Ελέγχει την εφαρμογή και τη συνεχή τήρηση του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας και του Καταστατικού της Εταιρίας καθώς και την τήρηση της χρηματιστηριακής και εν γένει νομοθεσίας που αφορά στην Εταιρία, συμπεριλαμβανομένου και του Κανονισμού Δεοντολογίας της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.
- Ελέγχει την τήρηση των δεσμεύσεων που περιέχονται στα Ενημερωτικά φυλλάδια και τα Επιχειρηματικά Σχέδια της Εταιρίας.
- Ελέγχει την νομιμότητα των αμοιβών και παροχών των μελών του Δ.Σ. αναφορικά με τις αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων της Εταιρίας,
- Ελέγχει τις σχέσεις και συναλλαγές της Εταιρίας με τις συνδεδεμένες με αυτήν επιχειρήσεις.
- Ελέγχει τις σχέσεις της Εταιρίας με τις εταιρίες στο κεφάλαιο των οποίων συμμετέχουν με ποσοστό τουλάχιστον 10% μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ή μέτοχοί της με ποσοστό τουλάχιστον 10%,
- Ελέγχει την τήρηση του κανονισμού επιπέδων έγκρισης και αρμοδιοτήτων των διευθυντικών στελεχών.
- Ελέγχει τους Λογαριασμούς Εσόδων –Εξόδων και Αποτελέσματος.
- Διενεργεί ελέγχους Οικονομικής Φύσης (Στοιχεία Ενεργητικού, Παθητικού, Καθαρή Περιουσία κλπ.).
- Ελέγχει τις Διαδικασίες και το Σύστημα Διαχείρισης των Προμηθειών γενικά, συμπεριλαμβανομένων των Προμηθευτών και Μεταφορών Υλικών, την Παραλαβή Αγορών και Πρώτων Υλών
- Ελέγχει το Σύστημα Παραγωγής, Συντήρησης και Αντικατάστασης μηχανών.
- Ελέγχει τα Συστήματα Διασφάλισης Ποιότητας, Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και Υγιεινής και Ασφάλειας.
- Ελέγχει τις διαδικασίες του Marketing και των Πωλήσεων.
- Ελέγχει την εν γένει Διοίκηση Προσωπικού (Διαδικασίες, Επιλογή, Αξιολόγηση, Αμοιβές, Άδειες, κλπ).
- Ελέγχει τον Οικονομικό Σχεδιασμό και τους επί μέρους προϋπολογισμούς.

- Ελέγχει την Διεύθυνση Πληροφορικής και το Δίκτυο Υπολογιστών (Διαδικασίες, Ασφάλεια συστημάτων).
- Ελέγχει τις συνεργασίες με άλλες εταιρίες.
- Ελέγχει τις συμμετοχές σε διεθνείς δραστηριότητες.
- Λοιποί έλεγχοι και έργα (projects) που θα ζητηθούν από τη διοίκηση της Εταιρίας.[9]

2.9 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

Η απόδοση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου αποτελεί συνάρτηση του βαθμού εκπαίδευσης των εσωτερικών ελεγκτών. Ο εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να ασκεί το επάγγελμά του με επαρκή επαγγελματική κατάρτιση. Ταυτόχρονα, πρέπει να επιμορφώνεται συνεχώς για να μπορεί το έργο του να είναι αποτελεσματικό και αποδοτικό. Επομένως, το τμήμα εσωτερικού ελέγχου στελεχώνεται με άτομα των οποίων η τεχνογνωσία και το εκπαιδευτικό τους υπόβαθρο διασφαλίζει την καλύτερη διενέργεια του ελέγχου. Είναι δηλαδή επανδρωμένο με προσωπικό που έχει υψηλά επίπεδα γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων προκειμένου να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του. Ειδικότερα, ως προσόντα των εσωτερικών ελεγκτών θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τα εξής:

- Να διαθέτουν ανώτατη πανεπιστημιακή εκπαίδευση και να διακρίνονται για την οικονομική σκέψη καθώς και για ο οργανωτικό-διοικητικό πνεύμα.
- Να έχουν επαγγελματική κατάρτιση με εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρίες.
- Να έχουν την ικανότητα αξιολόγησης, εκτίμησης και κριτικής επί των συστημάτων λειτουργίας και όχι επί των προσώπων.
- Να είναι ψυχολόγοι, ώστε ακόμα και κατά τη συζήτηση με τους ελεγχόμενους να είναι σε θέση να διακρίνουν τις αδυναμίες των λειτουργιών και το μέγεθος αυτών.
- Να διακρίνονται για την ικανότητα ανάλυσης των ευρημάτων, γεγονότων και καταστάσεων, δυνατότητα συνθέσεως αυτών και ερμηνεία των αιτιών που τα προκαλούν.
- Να έχουν την ικανότητα και το θάρρος, αν χρειασθεί, να καταλογίζουν ευθύνες προς όλα τα ιεραρχικά επίπεδα, ανώτερα και κατώτερα.
- Να είναι εχέμυθοι, τίμιοι, ειλικρινείς, ευθείς, ηθικοί και υπεύθυνοι. Να έχουν σιγουριά και αυτοπεποίθηση για τον εαυτό τους, γι' αυτά που γράφουν στις εκθέσεις τους, ιδικά για θέματα που πρόκειται να ληφθούν υπόψη σοβαρές αποφάσεις.
- Να επιδεικνύουν λεπτότητα, διπλωματικότητα και διακριτικότητα στις επαφές τους.

- Να αντιστέκονται στα διάφορα γεγονότα και στους πειρασμούς που διαδραματίζονται γύρω τους.
- Να έχουν την αίσθηση του κόστους και του οφέλους για το κάθε τι που ελέγχουν, να το ποσοτικοποιούν και να το εκφράζουν σε αξία, που είναι ο κύριος στόχος της επιχείρησης.

Η αξιολόγηση των εσωτερικών ελεγκτών είναι απαραίτητη και αποτελεί ένα από τα κύρια μελήματα του διευθυντή του τμήματος. Βέβαια, ο έλεγχος προς τους εσωτερικούς ελεγκτές θα πρέπει να είναι συνεχής. Η συνεχής αξιολόγηση είναι πιο κουραστική, ωστόσο περισσότερο ρεαλιστική και αποτελεσματική. Η επιτήρηση της εργασίας των προσώπων που συνδράμουν το έργο του εσωτερικού ελεγκτή αποτελεί αναμφισβήτητα ένα σημαντικό στοιχείο με το οποίο διασφαλίζεται η ορθή αξιολόγηση του εσωτερικού ελεγκτή και κατ' επέκταση η σωστή λειτουργία του τμήματος εσωτερικού ελέγχου[10].

2.10 ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ

A) Τα Διεθνή Πρότυπα (Standards for the Professional Practice of Internal Auditing).

Σε παγκόσμιο και εθνικό επίπεδο τα πλέον έγκυρα και γενικής αποδοχής ελεγκτικά πρότυπα που καθορίζουν τη φύση, την έκταση και το σκοπό της υπηρεσίας του εσωτερικού ελέγχου εμπεριέχονται στα εκδοθέντα από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών «Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή Εσωτερικού Ελέγχου». Σύμφωνα με το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (δικτυακός τόπος hiii.gr, 2009) , ο σκοπός των **προτύπων** είναι να:

- i)** Περιγράψουν τις βασικές αρχές που θα πρέπει να διέπουν την πρακτική του Εσωτερικού Ελέγχου,
- ii)** Αποτελέσουν το γενικό πλαίσιο βάσει του οποίου παρέχονται και προάγονται οι προστιθέμενης αξίας δραστηριότητες του Εσωτερικού Ελέγχου,
- iii)** Αποτελέσουν μέτρο αξιολόγησης της απόδοσης του Εσωτερικού Ελέγχου,
- iv)** Προωθήσουν τη βελτίωση σε οργανωτικές διαδικασίες και λειτουργίες.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι η πεποίθηση της Διοίκησης ότι τα Πρότυπα δεν προσθέτουν αξία στην επιχείρηση, η έλλειψη του απαραίτητου προσωπικού και χρόνου, η μη συμμόρφωση με το Πρότυπο 1300 (πρόγραμμα ποιοτικής διασφάλισης και βελτίωσης) σε πολλές επιχειρήσεις διεθνώς, αποτελούν εμπόδιο για την αποτελεσματική εργασία του εσωτερικού ελεγκτή (Burnaby et al, 2009).

B) Ο Κώδικας Δεοντολογίας του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA).

Ο Κώδικας Δεοντολογίας του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA) εξειδικεύει τους κανόνες συμπεριφοράς τους, ως προσώπων και επαγγελματιών, όσον αφορά την

Ακεραιότητα, Αντικειμενικότητα και Εμπιστευτικότητα που πρέπει να επιδεικνύουν (Πάσχας και συν., 2006).

Ενδεικτικό παράδειγμα της χρησιμότητας του Κώδικα είναι η κατοχύρωση σε αυτόν από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, της ανεξαρτησίας, που θεωρείται η σφραγίδα του ελεγκτικού επαγγέλματος, κατοχυρώνεται όμως και από άλλους οργανισμούς, καθώς έχουν αναγνωρίσει τη σημαντικότητά της, τόσο από επαγγελματική, όσο και από ηθική άποψη και την έχουν κωδικοποιήσει και αυτοί σε κώδικες επαγγελματικής ηθικής (Vanasco, 1994)

Γ) Η Πιστοποίηση των Εσωτερικών Ελεγκτών.

Την κύρια υπευθυνότητα για την επαγγελματική επάρκεια και πιστοποίηση, έχουν τόσο η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου όσο και κάθε ένας εσωτερικός ελεγκτής, κάτι που ορίζεται και από τον Κώδικα Δεοντολογίας του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (IIA) (Πάσχας και συν., 2006).

Δ) Η συνεχής επαγγελματική εκπαίδευσή τους.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να διατηρούν την τεχνική τους επάρκεια μέσω συνεχούς εκπαίδευσης και έχουν την προσωπική ευθύνη για τη συνέχιση της εκπαίδευσης τους προκειμένου να διατηρήσουν την επαγγελματική τους επάρκεια. Πρέπει να ενημερώνονται για τις βελτιώσεις και τις πρόσφατες εξελίξεις σε πρότυπα, στις διαδικασίες και στις τεχνικές του εσωτερικού ελέγχου. Η συνεχής εκπαίδευση μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ιδιότητάς του ως μέλους και της συμμετοχής του σε επαγγελματικούς συλλόγους, καθώς και μέσω της παρακολούθησης συνεδρίων, σεμιναρίων, μαθημάτων ανώτερης εκπαίδευσης καθώς και μέσω εσωτερικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα (Παπαστάθης, 2003).

Η Πιστοποίηση των εσωτερικών ελεγκτών και ειδικότερα η βασική το CIA (Certified Internal Auditor) , αλλά και άλλες εξειδικευμένες πιστοποιήσεις, όπως το CFSA (Certified Financial Services Auditor), CCSA (Certification in Control Self Assessment), CGAP (Certified Government Auditing Professional), αποτελεί μια διαδικασία όπου μετά από διεθνείς εξετάσεις οι επαγγελματίες Εσωτερικοί Ελεγκτές που πληρούν παράλληλα και σειρά από συγκεκριμένες προϋποθέσεις, πέραν της επιτυχίας στις εξετάσεις, πιστοποιούν με διεθνή standards το επίπεδο των δεξιοτήτων τους (Πάσχας και συν., 2006). Για τη διατήρησή της όμως, απαραίτητη είναι η συνεχής εκπαίδευση με πρωτοβουλία των ιδίων, όπως προαναφέρθηκε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Το κεφάλαιο αυτό πραγματεύεται το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου. Ειδικότερα, αναλύεται ο ορισμός του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, ο σκοπός και το περιεχόμενό του, οι βασικές αρχές πάνω στις οποίες στηρίζεται και τους περιορισμούς του, οι οποίοι επιβάλλονται για την ορθή και απρόσκοπτη λειτουργία του.

3.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αναφέρεται σε ένα οργανωμένο πλέγμα λειτουργιών και διαδικασιών, σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα ελέγχων που καθιερώνει η διοίκηση, και αποσκοπεί στην αποτελεσματική λειτουργία της επιχείρησης (Cheung, 1997). Το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου είναι το πλάνο της επιχείρησης και όλες οι μέθοδοι και διαδικασίες που ακολουθεί η διοίκηση για να διασφαλίσει την όσο το δυνατόν, πιο αποδοτική συνεργασία με τη διεύθυνση της επιχείρησης, τη διασφαλίσει του κεφαλαίου, την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης και του λάθους, την ακρίβεια και ολοκλήρωση των λογιστικών αρχείων, και την έγκαιρη προετοιμασία όλων των χρήσιμων οικονομικών πληροφοριών (Meigs, 1984). Σύμφωνα με τους Cook & Winkle (1976), το σύστημα εσωτερικού ελέγχου προσομοιάζει το νευρικό σύστημα του ανθρώπου, αφού διακλαδίζεται και απλώνεται στον οργανισμό, και μεταφέρει εντολές και αντιδράσεις από και προς τη διοίκηση. Συνδέεται δε άμεσα με την οργανωτική δομή και τους γενικούς κανόνες λειτουργίας της επιχείρησης (Cai, 1997).

Η αναγκαιότητα ύπαρξης ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου, η πληρότητα, το μέγεθος και η έκταση αυτού σε μια επιχείρηση καθορίζεται από τις δραστηριότητες, την πολυπλοκότητα του αντικειμένου εκμετάλλευσης και των συναλλαγών, την εκπαίδευση και την εξειδίκευση του προσωπικού, καθώς και από μια σειρά άλλων παραγόντων. Η ύπαρξη ενός οργανωμένου ΣΕΕ παρέχει τα εχέγγυα στις διοικήσεις, μέσω των ασφαλιστικών δικλίδων που παρέχει, ως σύστημα, στο να συμβάλλει δηλαδή αποτελεσματικά για την εύρυθμη λειτουργία και την επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων.

3.2 ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο αντικειμενικός σκοπός ενός συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι:

1. Να αποτελεί το εργαλείο της διοίκησης για την υλοποίηση των επιλεγμένων στρατηγικών στόχων, όπως επίσης να παρέχει τη δυνατότητα εκτίμησης και μέτρησης του αποτελέσματος και τη σύγκριση αυτού με τους αρχικούς στόχους της.

2. Να παρέχει τη δυνατότητα αξιοποίησης και σωστής διαχείρισης των διαθέσιμων οικονομικών πόρων, τη σωστή διαχείριση των παραγωγικών μέσων και του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και τη διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων. Παράλληλα αποβλέπει στην καλύτερη εξυπηρέτηση με τους συναλλασσόμενους.
3. Να διέπεται από κανόνες επιχειρηματικής και επιχειρησιακής συμπεριφοράς που παρέχουν τα εχέγγυα και τις προϋποθέσεις εκείνες, ώστε ο επιχειρηματικός κίνδυνος να είναι διαχειρίσιμος κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, διασφαλίζοντας παράλληλα την ευρωστία και τη βιωσιμότητα του φορέα.
4. Να κατανέμει τις αρμοδιότητες και τις υποχρεώσεις, με κατάλληλο τρόπο, μεταξύ των τμημάτων και των εργαζομένων σε αυτά. Επίσης, η μεταξύ τους ρύθμιση των σχέσεων να συμβάλλει αποτελεσματικά στην καλή συνεργασία τους.
5. Να γνωμοδοτεί εάν οι κάθε είδους αποφάσεις ή εξουσιοδοτήσεις είναι γνωστές σε όλα τα στελέχη, κατανοητές και αν εφαρμόζονται από όλη την πυραμίδα της ιεραρχίας σύμφωνα με τις εντολές που έχουν θεσπιστεί από το φορέα.
6. Τέλος, ως σύστημα, να αποβλέπει στη θέσπιση συγκεκριμένων δικλίδων ασφαλείας ελέγχου, στο ίδιο το σύστημα, προκειμένου να συνδράμει στον συντονισμό και την αρμονική συνύπαρξη μεταξύ των λειτουργιών του[12].

3.3 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει ένα σύνολο συστημάτων και υποσυστημάτων που είναι απαραίτητα για να λειτουργήσει αποτελεσματικά ένας οργανισμός. Ορισμένα από τα συστήματα αυτά είναι τα παρακάτω:

- Εγκεκριμένο οργανόγραμμα σε πλήρη ανάπτυξη και σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχίας όπως και διάκριση των λειτουργιών σε κύριες και δευτερεύουσες. Μέσα από το οργανόγραμμα πρέπει να προτείνεται με σαφήνεια και να προσδιορίζεται η περιοχή ευθύνης ανά τομέα και τμήμα.
- Οργανωτικό πλαίσιο περιγραφής καθηκόντων και διαδικασιών. Περιγραφή καθηκόντων ανά τμήμα και ανάπτυξη διαδικασιών που να καλύπτουν όλες τις δραστηριότητες των ιεραρχικών επιπέδων.

- Αποτύπωση των στρατηγικών σχεδιασμών και στόχων και πολιτική υλοποίησης αυτών βάσει συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος και τρόπου δράσης, ώστε να επιτυγχάνεται το επιθυμητό αποτέλεσμα.
- Μακροχρόνιος και βραχυχρόνιος προγραμματισμός δράσης σε πλήρη ανάπτυξη, ανά δραστηριότητα, με αντίστοιχο απολογισμό και επισήμανση των αποκλίσεων καθώς και αιτιολόγηση αυτών.
- Πλήρες και διαρκώς ενημερωμένο καταστατικό όπου θα προσδιορίζονται και θα αποτυπώνονται με σαφήνεια το αντικείμενο εκμετάλλευσης , εργασίας και οι κύριοι σκοποί του οικονομικού φορέα.
- Πολιτική αγορών και προμηθειών σε όλες τις κατηγορίες και τα επίπεδα.
- Πολιτική πωλήσεων και τιμολόγηση εσωτερικού-εξωτερικού για όλα τα επίπεδα των πελατών.
- Διαδικασίες εισπράξεων και διαχείριση αυτών. Επίσης, διαχείριση των ιδίων και ξένων κεφαλαίων.
- Διαχείριση χαρτοφυλακίου μετοχών και ομολόγων.
- Αξιόπιστο σύστημα «M.I.S» με ευρύτητα επιχειρησιακού πνεύματος που θα συμβάλλει στην αναβάθμιση των επιδιωκόμενων στόχων.
- Κανονισμό ολοκληρωμένου κύκλου παραγωγικής διαδικασίας προϊόντων, υπηρεσιών και διαδικασίες διαχείρισης των αποθεμάτων.
- Σύστημα εξουσιοδότησης και εκχώρηση συγκεκριμένων εξουσιοδοτήσεων σε στελέχη για την εσωτερική λειτουργία, καθώς και τον χειρισμό θεμάτων εκπροσώπησης της εταιρίας έναντι τρίτων.
- Διαδικασίες καθορισμού εξουσιοδοτημένων ορίων εγκρίσεως δαπανών.
- Κανόνες λειτουργίας του φορέα, αποκεντρωτικού χαρακτήρα, με την ανάθεση αρμοδιοτήτων σε όλα τα επίπεδα της ιεραρχικής πυραμίδας που να διασφαλίζουν την εύρυθμη λειτουργία.
- Αξιόπιστο μηχανογραφημένο σύστημα, σωστά οργανωμένο που να παρέχει την απαιτούμενη πληροφόρηση και να διασφαλίζει τα αρχεία.

- Στρατηγικές και πολιτικές επιλογές για τις επενδύσεις βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες με τις αναμενόμενες από αυτές αποδόσεις.
- Πολιτική λήψης δανείων για επενδύσεις και κεφάλαια κίνησης, όπως επίσης και αποπληρωμής αυτών.
- Διαδικασίες για φορολογική ενημέρωση, φορολογικές υποχρεώσεις, απόδοση φόρων και δικαιώματος φορολογικών απαλλαγών.
- Πολιτική πρόσληψης προσωπικού, μισθοδοσίας, κοινωνικών παροχών, αξιολόγησης, εκπαίδευσης και ανάπτυξης, αξιοποίησης και γενικότερα σωστής διαχείρισης του ανθρωπίνου δυναμικού.
- Διαχείριση μηχανολογικού εξοπλισμού και παγίων περιουσιακών στοιχείων, αλλά και λειτουργία και αποδοτικότητα αυτών.
- Ασφάλεια προσωπικού και περιουσιακών στοιχείων, όπου προσδιορίζονται με σαφήνεια τα μέσα και οι τρόποι προστασίας αυτών.
- Συστήματα I.S.O. δηλαδή ελέγχου διαδικασιών διασφάλισης της ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών.
- Συστήματα περιβαλλοντικής προστασίας E.M.A.S προκειμένου να αποφευχθούν απρόβλεπτες συνέπειες στο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης σύμφωνα με τις περιβαλλοντικές προδιαγραφές , ISO 14001.
- Εσωτερικό έλεγχο (Internal Audit), που αποτελεί ,μέρος του ΣΕΕ που είναι αναγκαίος για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας, όπως επίσης και των επιμέρους συστημάτων και λειτουργιών αυτού.
- Λοιπές δραστηριότητες που αναπτύσσει ο οργανισμός και έχουν ως στόχο να εξασφαλίσουν την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών και επιδιώξεων[12].

3.4 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Η αναφορά σε μια σειρά βασικών αρχών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, η οποία παρατίθεται παρακάτω, δείχνει τη φιλοσοφία και τη δομή των λειτουργιών του ίδιου του συστήματος που θα έπρεπε να ακολουθείται με συνέπεια ώστε οι εσωτερικοί ελεγκτές, να

αποκτήσουν τις κατάλληλες εκείνες γνώσεις και ικανότητες, για την καλύτερη αξιολόγηση των λειτουργιών και των διαδικασιών αυτού.

Ως βασικές αρχές ενός Σ.Ε.Ε., ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν:

I. Η κατάλληλη στελέχωση

Η σωστή στελέχωση από εξειδικευμένο στελεχιακό δυναμικό, και ο ανάλογος αριθμός αυτού πρέπει να προσαχθεί ιδιαίτερα σε μια σύγχρονη επιχείρηση και ειδικά σε μια περίοδο με τάσεις διεθνοποιούμενης αγοράς που δεν επιδέχεται πειραματισμούς για κακές επιλογές στελεχιακού δυναμικού. Επίσης, ανάλογη προσοχή πρέπει να δίδεται στη σωστή αξιολόγηση και αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού από τα στελέχη, από τον πιο απλό και ανειδίκευτο εργαζόμενο.

Η αποκέντρωση της διοίκησης

Λαμβάνοντας υπόψη το βαθμό της οργάνωσης και της σχετικής στελέχωσης, η διοίκηση καθώς και κάθε τμήμα της επιχείρησης θα πρέπει να μεριμνούν ώστε:

- Να λαμβάνονται μέτρα για την εκχώρηση όσο το δυνατόν περισσότερων αρμοδιοτήτων σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα.
- Το κάθε τμήμα στην περιοχή του να ασκεί, όσο το δυνατόν περισσότερες εξουσίες και να έχει και μεγαλύτερες ευθύνες.
- Να γίνεται αξιολόγηση των ενεργειών και μέτρηση του αποτελέσματος, τόσο των διοικητικών οργάνων, όσο και των αρμοδίων τμημάτων και αναλόγως να λαμβάνονται μέτρα.

II. Ο διαχωρισμός καθηκόντων και ευθυνών

Να υπάρχει σαφής διαχωρισμός καθηκόντων και ευθυνών, σε όλα τα επίπεδα της πυραμίδας. ειδικά σε θέματα που σχετίζονται με τη ζωτικότητα της επιχείρησης, όπως τα περιουσιακά στοιχεία, τα διαθέσιμα, το χαρτοφυλάκιο, τα ζωτικής σημασίας τμήματα παράγωγης, τα καθήκοντα αλλά και οι ευθύνες πρέπει να είναι αυστηρά προσδιορισμένες. Επίσης, κανένα τμήμα, παραγωγική μονάδα ή άτομο, δεν επιτρέπεται να διαθέτει την αποκλειστικότητα της γνώσης και της εξουσίας για οποιαδήποτε σημαντική λειτουργία ή συναλλαγή. Οι σημαντικές αυτές εργασίες δεν είναι δυνατόν να ολοκληρώνονται από ένα άτομο, αλλά αντιθέτως η εργασία κάθε υπαλλήλου πρέπει να συμπληρώνεται οπωσδήποτε, από την εργασία τουλάχιστον ενός άλλου και να ελέγχεται από κάποιον τρίτο.

III. Η επιτήρηση και επιθεώρηση της εργασίας

Η συστηματική επιτήρηση και επιθεώρηση της εργασίας των στελεχών και εργαζομένων, κατά το στάδιο εκτέλεσης αυτής, δίνει τη δυνατότητα για άμεση διορθωτική παρέμβαση, οπου απαιτείται, για τήρηση και κατανόηση των διαδικασιών που αφορούν την εξασφάλιση και διασφάλιση της ποιότητας των υπηρεσιών και των προϊόντων.

IV. Η έγκαιρη και τακτική ενημέρωση

Πληροφοριακό υλικό, στοιχεία εκθέσεων, πορίσματα μελετών, συμπεράσματα συσκέψεων και συνεδρίων που προέρχονται από το εξωτερικό και το ενδοεπιχειρησιακό περιβάλλον και που αποτελούν μέρος της βελτίωσης και αξιολόγησης της απόδοσης των δραστηριοτήτων πρέπει να ετοιμάζονται οργανωμένα και κατάλληλα ώστε να διανέμονται έγκαιρα, τακτικά και προγραμματισμένα σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης, για ενημέρωση και λήψη διορθωτικών μέτρων.

V. Η έκταση των ελέγχων ανάλογα με τον κίνδυνο

Ο σχεδιασμός του έλεγχου από τα ίδια τα τμήματα, καθώς και ο βαθμός έκτασης πρέπει να ανταποκρίνεται στο μέγεθος, τη φύση των δραστηριοτήτων του φορέα, την οργάνωση αυτού και ανάλογα με τον κίνδυνο, στον οποίο εκτίθεται το κάθε τμήμα. Κατά συνέπεια το κόστος του ελέγχου δεν πρέπει να είναι υπερβολικό. Ειδικά για το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου κατά το σχεδιασμό των ελέγχων θα πρέπει να εκτιμάται στο βαθμό που είναι εφικτό, το κόστος και η ωφέλεια που προκύπτει από κάθε έλεγχο[12].

3.5 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου σχεδιάζεται και λειτουργεί για να παράσχει λογική διασφάλιση επίτευξης των αντικειμενικών στόχων μιας οικονομικής μονάδας. Η έννοια της λογικής διασφάλισης ενέχει και το στοιχείο της κοστολογικής ευαισθησίας, της αντίληψης δηλαδή ότι το κόστος του εσωτερικού ελέγχου μιας επιχείρησης δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το όφελος για την επιχείρηση από τη χρησιμοποίηση του συστήματος. Η ανάγκη εξισορρόπησης του κόστους και του οφέλους προϋποθέτει ορθοκρισία από την πλευρά της διοίκησης. Η αποτελεσματικότητα κάθε συστήματος εσωτερικού ελέγχου επηρεάζεται από συγκεκριμένους εγγενείς περιορισμούς κάθε οικονομικής μονάδας, όπως είναι η παραβίαση

των κανόνων του συστήματος εσωτερικού ελέγχου από την ίδια τη διοίκηση ή με εντολή της, η λανθασμένη χρησιμοποίηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου από το προσωπικό και οι συμπαιγνίες διαφόρων στελεχών ή ακόμη και λειτουργικών μονάδων της επιχείρησης.

Σε σχέση με τα λογιστικά συστήματα εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι ελεγκτές πρέπει να γνωρίζουν ότι τα συστήματα αυτά υπόκεινται σε εγγενείς περιορισμούς. Η παρανόηση των λογιστικών εγχειριδίων και εγκυκλίων οδηγιών, η αμέλεια και η κόπωση του ασκούντος το λογιστικό ελεγκτικό έργο μπορεί να περιορίσουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα του λογιστικού ελέγχου. Η αποτελεσματικότητα ενός λογιστικού ελέγχου μπορεί να μηδενιστεί από την συμπαιγνία των καθ' ύλη αρμόδιων στελεχών, τα οποία ηθελημένα και πολλές φορές δόλια παραβιάζουν τους κανόνες του συστήματος. Ένας δεύτερος περιορισμός των λογιστικών ελέγχων προέρχεται από το δυναμικό και διαρκώς εξελισσόμενο επιχειρησιακό περιβάλλον. Τέλος, οι λογιστικοί έλεγχοι είναι δυνατόν να μην καλύπτουν μερικές έκτακτου χαρακτήρα συναλλαγές ή γεγονότα όπως είναι για παράδειγμα η χορήγηση δικαιωμάτων προαίρεσης στο προσωπικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΕΛΕΓΧΟΥ

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά για τον τρόπο με τον οποίο τα πληροφοριακά συστήματα εμπλέκονται στον εσωτερικό έλεγχο. Επίσης, συγκρίνεται η τήρηση των πληροφοριακών συστημάτων σε σχέση με τα χειρόγραφα, εκτιμάται ο εσωτερικός έλεγχος και προτείνεται ένας τρόπος οργάνωσης του τμήματος μηχανογράφησης.

4.1 Συστήματα ελεγκτικής σε επιχειρήσεις με μηχανογράφηση.

Η εφαρμογή των ηλεκτρονικών υπολογιστών(Η/Υ) στην επεξεργασία στοιχείων από τις επιχειρήσεις είχε τεράστια διάδοση στις λογιστικές εργασίες. Ο υπολογιστής έχει τη δυνατότητα να διαβάζει, να επεξεργάζεται και να τυπώνει διάφορες πληροφορίες. Στα περισσότερα λογιστήρια σήμερα, η τήρηση των βιβλίων, η επεξεργασία των στοιχείων και η έκδοση δικαιολογητικών γίνεται με τη χρήση Η/Υ. Οι επιχειρήσεις μπορούν να μηχανογραφήσουν ολόκληρο το λογιστικό κύκλωμα, το κύκλωμα της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων τους. Οι πιο σύγχρονες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν πληροφοριακά συστήματα(Π.Σ.) για να ενημερώνουν από οποιοδήποτε σημείο μέσω τηλεπικοινωνιακών δικτύων τον υπολογιστή τους. Για το σκοπό αυτό διαθέτουν τερματικά(πληκτρολόγια και οθόνες), σε συνεργασία με εκτυπωτές. Με τον τρόπο αυτό, η επιχείρηση μπορεί να πάρει και να δώσει αμέσως στοιχεία(on line). Εκτός από την αυτόματη ενημέρωση, μπορεί κάποιος να ενημερώσει τον υπολογιστή του μεταγενέστερα, αφού πρώτα καταγράψει τα στοιχεία που τον ενδιαφέρουν στα μέσα αποθήκευσης(θύρες usb, cd-rom κλπ).

Στις επιχειρήσεις με Π.Σ. ο ελεγκτής έχει να αντιμετωπίσει διάφορα ζητήματα. Ένα από αυτά είναι ο εσωτερικός έλεγχος. Οι βασικές αρχές του εσωτερικού ελέγχου είναι ίδιες για τα κλασικά-χειρόγραφα συστήματα τήρησης στοιχείων και για τα μηχανογραφημένα. Ο ελεγκτής είναι αναγκαίο να μάθει να χειρίζεται ειδικούς μηχανισμούς ελέγχου και εφαρμογών.

Επίσης, στα παραδοσιακά συστήματα ελέγχου, ο ελεγκτής βασιζόταν σε ευκολοπροσπέλαστα αρχεία, στα οποία μαθαίνοντας τη μέθοδο αρχειοθέτησης μπορούσε να έχει εύκολη πρόσβαση στα πρωτότυπα δικαιολογητικά, στις εγγραφές, στα ημερολόγια και γενικά σε διάφορα αποδεικτικά στοιχεία. Επιπροσθέτως, ο ελεγκτής πρέπει να είναι σε θέση να βρει τρόπους άντλησης πληροφοριών για την όσο το δυνατόν καλύτερη επιτέλεση του έργου του.

Ο ελεγκτής πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις μεθόδους του οργανισμού που χρησιμοποιούνται για την επεξεργασία των λογιστικών δεδομένων κατά τον σχεδιασμό του ελέγχου, διότι τέτοιες μέθοδοι είναι ικανές να επηρεάσουν το σχεδιασμό της εσωτερικής δομής του ελέγχου. Η έκταση που χρησιμοποιείται σε σημαντικές λογιστικές εφαρμογές το Π.Σ. , καθώς και η πολυπλοκότητα των εφαρμογών αυτών, μπορεί να επηρεάσουν τη φύση, τη διάρκεια και το βαθμό της ελεγκτικής διαδικασίας.

4.2 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ

1. **Ιχνηλάτηση Συναλλαγών:** αναφέρεται στη διαδικασία μετατροπής των αρχικών στοιχείων(π.χ. τιμολόγια, αποδείξεις κλπ) σε χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Στο χειρόγραφο σύστημα η ιχνηλάτηση χαρακτηρίζεται από σωστή αρχειοθέτηση, ώστε να δημιουργούνται προσβάσιμα αρχεία και καλά ενημερωμένες εγγραφές. Αντίθετα, στο πληροφοριακό σύστημα η ιχνηλάτηση συναλλαγών διενεργείται σε γλώσσα προγραμματισμού για να τις αντιλαμβάνεται ο υπολογιστής. Ο ελεγκτής διαθέτει ένα χρήσιμο εργαλείο με συγκεντρωμένες σημαντικές πληροφορίες και έχει τη δυνατότητα να διασταυρώνει δεδομένα, γεγονός το οποίο δε θα κατάφερνε στο χειρόγραφο σύστημα.
2. **Τυποποίηση επεξεργασίας συναλλαγών:** οι συναλλαγές στο πληροφοριακό σύστημα γίνονται με την ίδια διαδικασία. Τα τυχαία λάθη εμφανίζονται με πολύ μικρή πιθανότητα και συχνότητα και συνήθως η πρωταρχική πηγή των λαθών είναι τα λάθη στην εισαγωγή δεδομένων. Παρόλα αυτά, η μικρή αυτή πιθανότητα επηρεάζει το έργο του ελεγκτή όσο αφορά στο σχεδιασμό του ελέγχου. Εναλλακτικά, τα λάθη που εμφανίζονται σε ένα σύστημα είναι συστηματικά και συμβαίνουν κατ' εξακολούθηση. Τα συστηματικά λάθη επηρεάζουν σε μεγαλύτερο βαθμό τη διαδικασία του ελέγχου, αλλά μπορούν πιο εύκολα να εκτιμηθούν, διότι είναι προβλέψιμα.
3. **Διαχωρισμός καθηκόντων:** ένα πληροφοριακό σύστημα μπορεί να συγκεντρώσει πολλές από τις διαδικασίες που εκτελούνται από διαφορετικά άτομα στο χειρόγραφο σύστημα. Ένα πληροφοριακό σύστημα μπορεί να εκτελεί λειτουργίες οι οποίες θα ήταν ασύμβατες αν εκτελούνταν από ένα άτομο στο χειρόγραφο σύστημα. Για το λόγο αυτό ο διαχωρισμός των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων σε ένα πληροφοριακό

σύστημα πρέπει να εκτιμηθεί σε διαφορετική βάση και κάτω από μια διαφορετική οπτική γωνία.

4. Λάθη και δυσλειτουργίες: η πιθανότητα τα άτομα να έχουν μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση στα στοιχεία της οικονομικής μονάδας αυξάνεται όταν ένα λογιστικό σύστημα ηλεκτρονικοποιείται. Η αύξηση αυτή προκαλείται από την έλλειψη ορατών στοιχείων και αποδείξεων για το ποιος έχει πρόσβαση στον Η/Υ, καθώς επίσης και από το γεγονός ότι σφάλματα του υπολογιστή δεν εντοπίζονται για μεγάλα χρονικά διαστήματα.
5. Δυνατότητα για αυξημένη διοικητική εποπτεία: τα πληροφοριακά συστήματα προσφέρουν πολλά είδη πληροφοριών τα οποία η Διοίκηση μπορεί να χρησιμοποιήσει για να επιβλέπει και να ελέγχει τη διαδικασία συναλλαγών. Με τον τρόπο αυτό ενδυναμώνεται η δομή του εσωτερικού ελέγχου.
6. Το Π.Σ. ως εργαλείο για τη διεξαγωγή ελέγχου: ένα Π.Σ. βοηθάει στη στην εξαγωγή αναφορών και συμπερασμάτων τα οποία είναι απαραίτητα για τη διενέργεια χειρόγραφων ελέγχων. Για παράδειγμα, στη διαδικασία μισθοδοσίας ο Η/Υ μπορεί να δώσει λεπτομερείς πληροφορίες για τις ώρες εργασίας των υπαλλήλων, βάσει των οποίων θα βγει η μισθοδοσία τους. Γενικά, ισχύει ότι τα στοιχεία της δομής του εσωτερικού ελέγχου εφαρμόζονται σε κάθε οικονομική μονάδα, αλλά ο τρόπος που αυτά συνδυάζονται και εφαρμόζονται ποικίλλει ανάλογα με τις μεθόδους επεξεργασίας δεδομένων που αυτή χρησιμοποιεί[16].

4.3 ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Για τη σωστή εκτίμηση του εσωτερικού ελέγχου, ο ελεγκτής πρέπει να είναι γνώστης των ηλεκτρονικών στοιχείων διαδικασίας, εξοπλισμού και συστημάτων. Η γνώση αυτή είναι απαραίτητη γιατί ο ελεγκτής σύμφωνα με τις βασικές αρχές της ελεγκτικής, πρέπει να γνωρίζει άριστα το αντικείμενο που ελέγχει. Επίσης, έχει δικαίωμα να ελέγξει όλα τα δικαιολογητικά και τα βιβλία του λογιστηρίου της επιχείρησης. Αν ένας πελάτης χρησιμοποιεί μηχανογράφηση, ακόμα και στην πιο απλή μορφή, ο ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να κατανοήσει ολόκληρο το σύστημα και τη ροή των στοιχείων, ώστε να είναι σε θέση να εντοπίσει τυχόν λάθη, παρατυπίες, παραλείψεις και δυσλειτουργίες.

Οι μέθοδοι εσωτερικού ελέγχου που συνδέονται με τα μηχανογραφικά συστήματα χωρίζονται σε δυο κατηγορίες. Η πρώτη αναφέρεται στους γενικούς ελέγχους και η δεύτερη σε ελέγχους εφαρμογής.

Οι γενικοί έλεγχοι μπορεί να χρησιμοποιηθούν για όλες τις περιπτώσεις εφαρμογών μηχανογράφησης και πρέπει να ληφθούν υπόψη τα παρακάτω:

1. η οργάνωση του τμήματος μηχανογράφησης
2. η διαδικασία τεκμηρίωσης από τη μηχανογράφηση
3. ο έλεγχος πρόσβασης και άλλα μέτρα ασφάλειας του συστήματος. Τα ελεγχόμενα στοιχεία και οι διαδικασίες ελέγχου περιλαμβάνουν τα παρακάτω στάδια:
 - α. εισαγωγή στοιχείων ελέγχου
 - β. επεξεργασία στοιχείων ελέγχου
 - γ. εξαγωγή στοιχείων ελέγχου

Το δεύτερο στάδιο είναι το σημαντικότερο από πλευράς ελέγχου και πρέπει να περιλαμβάνει τεστ ενδοτικότητας, τα οποία θα παρέχουν στον ελεγκτή τη βεβαιότητα ότι τα υπάρχοντα προγράμματα, μηχανήματα και διαδικασίες λειτουργούν ικανοποιητικά.

4.4 ΓΕΝΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ- ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Πριν εγκατασταθεί το πληροφοριακό σύστημα πρέπει να ληφθεί υπόψη όλη η δομή και η οργάνωση της επιχείρησης. Οι βασικές λειτουργίες που κατευθύνει το τμήμα μηχανογράφησης περιλαμβάνουν:

1. την έναρξη και εξουσιοδότηση των καταχωρίσεων
2. την καταχώριση και αρχειοθέτηση των συναλλαγών
3. την επιμέλεια των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.

Μέσω του τμήματος μηχανογράφησης οι διάφορες λειτουργίες πρέπει να διαχωριστούν, ώστε να υπάρχει αποτελεσματικός εσωτερικός έλεγχος. Οι λειτουργίες αυτές είναι:

- A. ανάλυση και προγραμματισμός των εφαρμογών
- B. λειτουργίες του υπολογιστή
- Γ. ταξινόμηση και αρχειοθέτηση των καταχωρίσεων
- Δ. μονάδα ελέγχου των στοιχείων

Ο διαχωρισμός αυτός γίνεται για να υπάρχει διάκριση ανάμεσα σε αυτούς που κατέχουν τις γνώσεις που χρειάζονται για να εισάγουν στοιχεία στο σύστημα(αναλυτές, προγραμματιστές), από αυτούς που έχουν πρόσβαση στον εξοπλισμό που είναι απαραίτητος για την εισαγωγή των στοιχείων(χειριστές μονάδων εισόδου). Οι υπάλληλοι που σχεδιάζουν εφαρμογές στον υπολογιστή και γράφουν προγράμματα είναι εξοικειωμένοι με κάθε

εφαρμογή, ώστε να είναι σε θέση να επινοήσουν μεθόδους εισαγωγής μεταβολών των προγραμμάτων ή στοιχείων κατά την επεξεργασία από τον υπολογιστή. Για το λόγο αυτό, οι λειτουργίες ρουτίνας δεν θα πρέπει να εκτελούνται από τους αναλυτές και τους προγραμματιστές. Επίσης, οι χειριστές του μηχανήματος δεν θα πρέπει να είναι γνώστες των λειτουργικών λεπτομερειών του προγραμματισμού. Αναφέρεται ενδεικτικά ένας διαχωρισμός καθηκόντων σε τμήμα μηχανογράφησης:

Πηγή: Ελεγκτική, Άγγελος Τσακλάγκανος, Εκδοτικός οίκος Αδελφών Κυριακίδη Α. Ε., 2003

Η βιβλιοθήκη των προγραμμάτων και των αρχείων πρέπει να βρίσκεται ξεχωριστά από τα υπόλοιπα τμήματα, ώστε να μην υπάρχει ελεύθερη και ανεξέλεγκτη πρόσβαση. Ο ικανοποιητικός έλεγχος στο τμήμα αυτό περιλαμβάνει τον έλεγχο των υλικών και των στοιχείων που χρησιμοποιούνται καθημερινά, αλλά και αυτών που δεν χρησιμοποιούνται τακτικά.

Η μονάδα συστημάτων ανάλυσης και προγραμματισμού περιλαμβάνει τους αναλυτές και προγραμματιστές με τα απαραίτητα τεμαχικά. Ο χειρισμός του υπολογιστή και τα συστήματα εισόδου- εξόδου των στοιχείων εκτελούνται μόνο από εξουσιοδοτημένα και έμπειρα άτομα. Η μονάδα ελέγχου εκτελεί τον λογιστικό έλεγχο των στοιχείων εισόδου- εξόδου. Το προσωπικό αυτού του τμήματος πρέπει να έχει αποκλειστική πρόσβαση στα στοιχεία ελέγχου που συνδέονται με τις εφαρμογές και είναι απαραίτητο να είναι ανεξάρτητη από τα υπόλοιπα τμήματα.

4.5 ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

Οι στόχοι της τεκμηρίωσης είναι οι παρακάτω:

1. να έχει η διοίκηση μια ξεκάθαρη εικόνα του συστήματος μηχανογράφησης και να υπάρχει η διαβεβαίωση ότι η πολιτική του είναι προσκολλημένη σε αυτή.
2. να δίνει με συνοπτικό αλλά αναλυτικό τρόπο, όταν του ζητηθεί, μια εικόνα των διαδικασιών που ακολουθούνται, όσο αφορά στη χρήση των προγραμμάτων και των στοιχείων
3. να υπηρετεί τον σκοπό του εσωτερικού ελέγχου, ανεξάρτητα από τον έλεγχο εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτών

Η ελλιπής τεκμηρίωση είναι δείγμα αδυναμίας του εσωτερικού ελέγχου πάνω στη μηχανογράφηση. Χωρίς αυτά τα επεξηγηματικά στοιχεία, οι λεπτομερείς λειτουργίες ενός προγράμματος μπορεί να είναι γνωστές μόνο στον προγραμματιστή που το δημιούργησε. Έτσι, σε περίπτωση που αντικατασταθεί ο προγραμματιστής από κάποιον άλλο ή αποχωρήσει, δεν θα μπορούμε να έχουμε πρόσβαση στο πρόγραμμα.

4.6 ΕΛΕΓΧΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

A) Έλεγχοι εισαγωγής

Κατά την εισαγωγή των στοιχείων στον υπολογιστή, υπάρχει πιθανότητα να δημιουργηθεί λάθος, παρόλο που ο εξοπλισμός του έχει σχετικές λειτουργίες για αυτόματη αντιμετώπισή του. Είναι αναγκαίο να αναπτυχθούν μέθοδοι ελέγχου εισαγωγής, ώστε να παρέχεται η εγγύηση ότι δεν θα υπάρχει λάθος κατά την εισαγωγή στοιχείων και κατά την επεξεργασία τους.

Τεχνικές ελέγχου κατά την εισαγωγή των στοιχείων είναι:

1. απαρίθμηση όλων των προηγούμενων εισαγωγών από μια μονάδα ελέγχου
2. διατήρηση διαδικασίας ελέγχου διόρθωσης λαθών
3. ύπαρξη διαδικασίας διπλής μεταφοράς, όταν σημαντικά στοιχεία μεταφέρονται ανάμεσα σε γεωγραφικούς τόπους
4. διατήρηση των τεκμηρίων σχηματισμού στοιχείων για χρονικές περιόδους, ώστε τα στοιχεία να μπορούν να ανακατασκευαστούν αν χρειαστεί.

B) Διαδικασίες ελέγχου

Οι έλεγχοι διαδικασίας των στοιχείων πρέπει να γράφονται πάνω στα προγράμματα των υπολογιστών και περιλαμβάνουν:

1. οριακά τεστ: το είδος αυτών των τεστ μπορεί να προκαλέσει τη δημιουργία λανθασμένου μηνύματος, αν ένας υπολογισμός κατά το «τρέξιμο» του προγράμματος είναι έξω από τα καθορισμένα όρια.

2. τεστ λογικής: το τεστ αυτό κατευθύνει ένα μήνυμα να δημιουργηθεί αν ένα μη λογικό αποτέλεσμα δημιουργηθεί κατά το «τρέξιμο» του προγράμματος.
3. εκτιμητικούς ελέγχους: εξακριβώνουν αν ορισμένα στοιχεία έχουν ισχύ σήμερα
4. επικεφαλίδες: είναι μαγνητικοί κώδικες αναγνώρισης, γραμμένοι πάνω στα αρχεία των στοιχείων που περιέχουν κωδικοποιημένη την ονομασία του αρχείου και μας βοηθούν να αναγνωρίσουμε το είδος των στοιχείων που περιέχει, πριν το χρησιμοποιήσουμε.

Γ) Έλεγχος εξαγωγής

Το βασικό στοιχείο για τον έλεγχο εξαγωγής είναι ότι τα συνολικά αποτελέσματα της εξαγωγής θα πρέπει να συγκριθούν με τα συνολικά στοιχεία της εισαγωγής. Τυχόν διαφορές πρέπει να ερευνηθούν και να επανεξεταστούν. Αυτό είναι μια από τις πιο σημαντικές λειτουργίες της μονάδας ελέγχου της μηχανογράφησης. Όλες οι διορθώσεις των λαθών θα πρέπει να γίνουν και να καταχωριστούν σύμφωνα με τις εξουσιοδοτημένες διαδικασίες, για να μην υπάρχουν δόλιες εισαγωγές.

Δ) Ενδοτικά τεστ

Ένας ελεγκτής πρέπει να χρησιμοποιήσει ενδοτικά τεστ για να έχει εγγυήσεις ότι έχουν εφαρμοστεί σωστά οι μέθοδοι εσωτερικού ελέγχου. Κατά την εκτέλεση αυτών των τεστ, ο ελεγκτής πρέπει να παρατηρήσει τυχόν λάθη απαρίθμησης και να εξετάσει τα δικαιολογητικά των καταχωρίσεων. Ακόμα ο ελεγκτής πρέπει να καθορίσει κατά πόσο μπορεί να βασίζεται σε ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου που υποστηρίζεται από τη μηχανογράφηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΜΕ Η/Υ

Όπως προαναφέρθηκε, καθώς οι περισσότερες οικονομικές μονάδες χρησιμοποιούν μηχανογραφημένα πληροφοριακά συστήματα για τις λογιστικές εργασίες, ο εσωτερικός ελεγκτής είναι απαραίτητο να ερευνήσει τη δομή του εσωτερικού ελέγχου και στη συνέχεια να σχεδιάσει και προγραμματίσει ανάλογα τη διαδικασία που θα ακολουθήσει. Στον προγραμματισμό και το σχεδιασμό του εσωτερικού ελέγχου ο ελεγκτής έχει στη διάθεση του τεχνικές οι οποίες θα τον βοηθήσουν στη διενέργεια ενός αποτελεσματικού και εσωτερικού ελέγχου. Έτσι, λοιπόν, στο κεφάλαιο αυτό επεξηγούνται οι τεχνικές που χρησιμοποιεί ο εσωτερικός ελεγκτής και οι οποίες βασίζονται στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδικότερα στη χρήση των πληροφοριακών συστημάτων.

5.1 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΕ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Οι τεχνικές και οι διαδικασίες που χρησιμοποιούνται από τον ελεγκτή στην εκτέλεση των ουσιαστικών τεστ στα λογιστικά στοιχεία εξαρτώνται κυρίως από το χρησιμοποιούμενο σύστημα μηχανογράφησης του πελάτη. Η σχεδίαση και η λειτουργία των καθορισμένων συστημάτων ελεγκτικής χρησιμοποιείται σε ευρύ επίπεδο. Αυτός ο τρόπος της ελεγκτικής του μανάτζμεντ μπορεί να καθοριστεί και για συστήματα ελέγχου σε μηχανογραφικά κέντρα, με μικρές παραλλαγές όσο αφορά στους τρόπους. Σε προχωρημένα συστήματα μηχανογράφησης με δυνατότητες άμεσης καταχώρισης(on-line) οι δυνατότητες για πλήρη έλεγχο μειώνονται. Η συνεχής εξέλιξη των υπολογιστών αλλά και των προγραμμάτων έχει προχωρήσει αρκετά, ώστε σήμερα τέτοια συστήματα ελέγχου να είναι διαθέσιμα. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν βάσιμοι λόγοι, για τους οποίους οι επιχειρήσεις διατηρούν στα συστήματά τους την ικανότητα να επεμβαίνουν στα αρχεία των στοιχείων τους, να μεταβάλουν ή και να ανακατασκευάζουν αυτά. Μερικοί από αυτούς είναι:

- 1) εφαρμογές μανάτζμεντ
- 2) λεπτομέρειες εφαρμογής εσωτερικών και εξωτερικών ελεγκτικών απαιτήσεων
- 3) διορθώσεις καταχωρημένων σφαλμάτων.

Η ελεγκτική πρέπει να σχεδιάζεται με τέτοιο τρόπο, ώστε οι λεπτομέρειες που υπογραμμίζουν την ανακεφαλαίωση των λογιστικών στοιχείων, όπως οι κατάλογοι πωλήσεων και δικαιολογητικά δαπανών, να αναγνωρίζονται και να βρίσκονται στη διάθεση του ελέγχου σε κάθε ζήτηση.

Ακόμα, τα αρχεία πρέπει να δίνουν την ευκαιρία για παραπομπή οποιασδήποτε πράξης στην πραγματική πηγή πληροφοριών με την κατάλληλη κωδικοποίηση.

Τα παραπάνω όσο αφορά στις τεχνικές ελεγκτικής και τις διαδικασίες σε λογιστήρια με μηχανογραφικό σύστημα, διαιρούνται ως εξής:

1) Ελεγκτική γύρω από τους υπολογιστές

Στα συστήματα μηχανογράφησης, όπου υπάρχει λεπτομερής λογιστικός έλεγχος, οι ελεγκτές μπορούν να χρησιμοποιούν τεστ χωρίς να κάνουν χρήση του υπολογιστή. Στην ελεγκτική γύρω από τους υπολογιστές, οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται στα συστήματα του κλασικού ελεγκτικού μάνατζμεντ. Σε μερικές εφαρμογές η ελεγκτική γύρω από τον υπολογιστή δίνει ικανοποιητικά στοιχεία, πάνω στα οποία μπορούμε να στηριχτούμε για να διαμορφώσουμε μια εικόνα των λογιστικών πληροφοριών της επιχείρησης.

2) Ελεγκτική μέσω υπολογιστών

Τεχνικές ελεγκτικής που χρησιμοποιούνται στο μηχανικό μέρος και στα προγράμματα του πελάτη, για να ελέγξουν τα στοιχεία, είναι συχνά απαραίτητες. Ο ελεγκτής μπορεί να διενεργήσει με πολλούς τρόπους τον έλεγχο με επαλήθευση. Η επαλήθευση ενεργείται στα συγκεντρωτικά ποσά που έχουν καταχωριστεί στα βιβλία της επιχείρησης. Ο Η/Υ δίνει αναλυτικά τα στοιχεία από τα οποία σχηματίστηκαν τα συγκεντρωτικά ποσά.

Επίσης, ο ελεγκτής επαληθεύει τη σωστή ή μη καταχώριση των εγγράφων στα αναλυτικά ημερολόγια και τη σωστή μεταφορά αυτών στους αντίστοιχους λογαριασμούς των αναλυτικών καθολικών. Ακόμα ο ελεγκτής έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει στοιχεία ίδια με αυτά που φυσιολογικά επεξεργάζεται ο υπολογιστής. Στη συνέχεια τα στοιχεία αυτά επεξεργάζονται από τον υπολογιστή με τα ίδια προγράμματα που χρησιμοποιεί ο πελάτης. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν συγκρίνονται με τα προκαθορισμένα, ώστε να υπάρχει η βεβαιότητα ότι δίνουν το ίδιο αποτέλεσμα. Η συγκεκριμένη πρακτική θα αναφερθεί σε επόμενη ενότητα εκτενέστερα.

3) Ελεγκτική προγραμμάτων

Ο υπολογιστής του πελάτη μπορεί να δώσει την απαραίτητη βοήθεια στον ελεγκτή για να προχωρήσει σε έναν έλεγχο στα προγράμματά του. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ακόμα και εξωτερικός υπολογιστής, αρκεί τα προγράμματα του πελάτη να «τρέχουν» σε αυτόν.

Ο ελεγκτής εξετάζει αν τα προγράμματα έχουν γραφεί σύμφωνα με τις γενικές αρχές της λογιστικής (εάν τηρεί Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, σύμφωνα με τις αρχές των Δ.Λ.Π.), των μαθηματικών και τις γενικές διατάξεις περί φορολογίας. Εξετάζει, ακόμα, αν

παράλληλα με τα κανονικά προγράμματα υπάρχουν και άλλα τα οποία δε φαίνονται, με τη λειτουργία των οποίων να επηρεάζεται το αποτέλεσμα. Επιπροσθέτως, εξετάζει την περίπτωση που χρησιμοποιούνται ειδικά προγράμματα για μεταγενέστερη αλλοίωση των εγγραφών. Επίσης, αντικείμενο εξέτασης αποτελούν τα προγράμματα εκτύπωσης των βιβλίων. Μπορεί αυτά να μη δίνουν εντολές για εκτύπωση όλων των συναλλαγών και των καταχωρίσεων, αλλά μόνο μερικών. Φυσικά για να γίνουν όλοι αυτοί οι έλεγχοι είναι απαραίτητο ο ελεγκτής να έχει γνώσεις ανάλυσης και προγραμματισμού.

5.2 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Κάποιες από τις γενικά παραδεκτές αρχές του ελέγχου βασίζονται στο σχεδιασμό του ελέγχου. Μια από αυτές σχετίζεται με την αναγκαιότητα της επαρκούς τεχνικής κατάρτισης και δεξιότητας του ελεγκτή. Έτσι λοιπόν, απαιτείται ο ελεγκτής αρχικά να κατανοήσει τη δομή του εσωτερικού ελέγχου και στη συνέχεια να σχεδιάσει σωστά τον έλεγχο.

5.2.1 ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Όπως έχει προαναφερθεί κατά τη διενέργεια του ελέγχου, ο ελεγκτής πρέπει να κατανοήσει τη δομή του εσωτερικού ελέγχου για να είναι σε θέση να σχεδιάσει τον έλεγχο. Αυτό ισχύει είτε στον έλεγχο με χειρόγραφο σύστημα, είτε στον έλεγχο με μηχανογραφημένο. Όταν ο ελεγκτής έχει μηχανογραφημένη εφαρμογή, η οποία μπορεί να επηρεάσει τις οικονομικές καταστάσεις, πρέπει να ερευνήσει κατά πόσο η μηχανογράφηση επηρεάζει την κατανόηση των έξι προαναφερθέντων στοιχείων της δομής του εσωτερικού ελέγχου.

5.2.2 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΟΠΤΕΙΑ

Όσο αφορά στο σχεδιασμό του εσωτερικού ελέγχου, πρέπει να σημειωθεί ότι περιλαμβάνει την ανάπτυξη στρατηγικής για την αναμενόμενη διεξαγωγή και τα όρια του. Σύμφωνα με το SAS No 48 (Statement of Auditing Standards) ο ελεγκτής κατά το σχεδιασμό του ελέγχου λαμβάνει υπόψη τα εξής:

1. το βαθμό και την έκταση μηχανογράφησης και χρήσης Η/Υ σε κάθε λογιστική εφαρμογή,
2. την πολυπλοκότητα της μηχανογράφησης της οικονομικής μονάδας,
3. την οργανωσιακή δομή των πληροφοριακών λειτουργιών,
4. τη διαθεσιμότητα των δεδομένων και των πληροφοριών,

5. τη χρήση των πληροφοριακών τεχνικών για την αύξηση της αποτελεσματικότητας του ελέγχου και
6. την αναγκαιότητα για ιδιαίτερα και εξειδικευμένα προσόντα.

Επιπροσθέτως, αξίζει να σημειωθεί ότι για την εφαρμογή των παραπάνω στοιχείων η επαρκής εκπαίδευση του ελεγκτή θεωρείται απαραίτητη. Ειδικότερα, η επαρκής κατάρτιση για έναν ελεγκτή περιλαμβάνει βασικές γνώσεις πληροφοριακών συστημάτων, γενικές γνώσεις γλωσσών προγραμματισμού, ικανότητα σχεδιασμού και ανάλυσης βασικών συστημάτων, κατανόηση των πληροφοριακών ελέγχων και τέλος την ικανότητα να ελέγχει χρησιμοποιώντας υπολογιστή.

Ο βαθμός απαιτούμενης γνώσης του ελεγκτή σε θέματα πληροφορικής ποικίλλει ανάλογα με την πολυπλοκότητα του χρησιμοποιούμενου συστήματος. Έτσι, για παράδειγμα ο έλεγχος σε μία μικρή οικονομική μονάδα απαιτεί λιγότερες γνώσεις και δεξιότητες σε σχέση με τον έλεγχο σε μια οικονομική μονάδα που χρησιμοποιεί ένα πολύπλοκο on-line πληροφοριακό σύστημα.

Όσο αφορά στην εποπτεία πρέπει να σημειωθεί ότι περιλαμβάνει την καθοδήγηση των υπαλλήλων και τη διαπίστωση της επίτευξης ή μη των στόχων του ελέγχου. Η έκταση της εποπτείας εξαρτάται από την πολυπλοκότητα του αντικειμένου ελέγχου καθώς και επίσης και από τις ικανότητες των ατόμων που διενεργούν τον έλεγχο.

5.3 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΥΠΟΒΟΗΘΟΥΜΕΝΕΣ ΑΠΟ Η/Υ (COMPUTER ASSISTED AUDIT TECHNIQUES- CAATs)

Από τη στιγμή που μια οικονομική μονάδα χρησιμοποιεί μηχανογράφηση σε σημαντικές λογιστικές εφαρμογές, έτσι και ο ελεγκτής μπορεί να χρησιμοποιήσει τεχνικές ελέγχου που βασίζονται στους Η/Υ. Πριν αποφασίσει, όμως, ποιες τεχνικές θα χρησιμοποιήσει είναι υποχρεωμένος να απαντήσει ορισμένα ερωτήματα:

- A) θα είναι αποτελεσματικός ο έλεγχος με την χρήση των CAATs;
- B) συμφέρει τον ελεγκτή να χρησιμοποιήσει συμβατικές τεχνικές ελέγχου;
- Γ) είναι πρόθυμος ο πελάτης να βοηθήσει στον έλεγχο με την παραχώρηση του προσωπικού του τμήματος μηχανογράφησης και με την άδεια πρόσβασης σε δεδομένα και πληροφοριακά συστήματα;
- Δ) ποιο είναι το κόστος των CAATs;

Ο κάθε έλεγχος απαιτεί διαφορετική CAAT ή οι CAATs μπορούν να προσαρμοστούν σε διαφορετικούς ελέγχους;

Οι ερωτήσεις Α και Β σχετίζονται με την αποτελεσματικότητα του ελέγχου και οι ερωτήσεις Γ και Δ με την αποδοτικότητα του ελέγχου. Εφόσον απαντηθούν ικανοποιητικά οι παραπάνω ερωτήσεις ο ελεγκτής μπορεί να αποφασίσει αν πρέπει να χρησιμοποιήσει CAATs και ποιες πρέπει να χρησιμοποιήσει.

5.4 ΕΙΔΗ CAATs

Οι ελεγκτές έχουν στη διάθεσή τους ποικίλες τεχνικές οι οποίες απαιτούν διαφορετικά επίπεδα πληροφορικής εξειδίκευσης.

5.4.1 Έλεγχος δεδομένων

Η προσέγγιση του ελέγχου δεδομένων περιλαμβάνει την ανάπτυξη εικονικών συναλλαγών και την επεξεργασία τους από ηλεκτρονικές εφαρμογές. Ο έλεγχος των δεδομένων διενεργείται προκειμένου να διαπιστωθεί:

- A) αν οι διαδικασίες ελέγχου οι οποίες εγκαθίστανται στην εφαρμογή λειτουργούν αποτελεσματικά
- B) αν η εφαρμογή επεξεργάζεται τις συναλλαγές σωστά
- Γ) αν τα αρχεία των συναλλαγών ενημερώνονται

Για να γίνει κατανοητή η προσέγγιση αυτή αξίζει να σημειωθεί ότι ο ελεγκτής για να αποφύγει την αλλοίωση των υπάρχοντων αρχείων του πελάτη αναπτύσσει ένα εικονικό αρχείο. Εναλλακτικά, ο ελεγκτής μπορεί να δημιουργήσει ένα αντίγραφο των αρχείων του πελάτη και να εκτελέσει πάνω σε αυτό τον έλεγχο. Στη συνέχεια συγκρίνει τα δικά του αποτελέσματα και τα αποτελέσματα του πελάτη και εντοπίζει τυχόν διαφορές.

5.4.1.1 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Η προσέγγιση του ελέγχου δεδομένων εμπεριέχει περιορισμούς οι οποίοι μειώνουν τη χρησιμότητά της ως τεχνικής ελέγχου:

1. ελέγχει την εφαρμογή σε μια χρονική στιγμή και συνεπώς είναι δύσκολο να διαπιστώσει κανείς την ορθότητα της επεξεργασίας των στοιχείων καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου του ελέγχου
2. Χρησιμοποιεί εικονικά δεδομένα και δεν είναι σχεδιασμένο να εντοπίζει λάθη και προβλήματα που μπορεί να προκύψουν
3. Ελέγχει μόνο την εφαρμογή και όχι το υπαλληλικό κομμάτι. Με άλλα λόγια, παραλείπει σημαντικά σημεία της επεξεργασίας τα οποία μπορούν να εκτιμηθούν από τον ελεγκτή(π.χ.

υπαλληλική επεξεργασία για την επιβεβαίωση της ορθής συλλογής και ενημέρωσης των αρχείων)

5.4.2 Ολοκληρωμένος έλεγχος παροχών

Μια εικονική μονάδα ιδρύεται πάνω σε ένα σύστημα βάσης δεδομένων. Τα εικονικά δεδομένα χρησιμοποιούνται για να ελέγξουν τις συναλλαγές κατά τη διάρκεια εξέλιξης των συνηθισμένων συναλλαγών. Η προσέγγιση αυτή ολοκληρώνει τον έλεγχο των δεδομένων και επιτρέπει στον ελεγκτή να επιθεωρεί συνεχώς τη λειτουργία του συστήματος. Η τεχνική αυτή απαιτεί από τον ελεγκτή να προσδιορίσει τα αποτελέσματα των εικονικών συναλλαγών που αναμένει.

5.4.3. Παράλληλη Προσομοίωση

Αναφέρεται στην ανάπτυξη ενός πληροφοριακού συστήματος που μιμείται τις συναλλαγές του πελάτη, ώστε να γίνουν στη συνέχεια οι απαραίτητες συγκρίσεις. Ο ελεγκτής έχει σε εξέλιξη ένα ελεγχόμενο διπλογραφικό πρόγραμμα εισαγωγής των οικονομικών δεδομένων του πελάτη το οποίο «τρέχει» παράλληλα με το πρόγραμμα που χρησιμοποιεί ο πελάτης. Τα προγράμματα αυτά έχουν αναπτυχθεί για να εξυπηρετούν συγκεκριμένους σκοπούς. Ο ελεγκτής είναι σε θέση συγκρίνει τα αποτελέσματα που δίνει το ελεγχόμενο πρόγραμμα με αυτά που δίνει το πραγματικό πρόγραμμα. Η τεχνική αυτή έχει το πλεονέκτημα να ελέγχει τα γνήσια δεδομένα περιορίζοντας έτσι την ανάγκη εφαρμογής της τεχνικής του ελέγχου δεδομένων.

5.4.4 Επισκόπηση της λογικής των προγραμμάτων

Είναι μια τεχνική που χρησιμοποιείται για να ενισχύσει την ελεγκτική κατανόηση του προγράμματος που χρησιμοποιεί ο πελάτης ή ενός σημαντικού στοιχείου του προγράμματος(π.χ. υπολογισμός τόκων σε μια χρηματοοικονομική επιχείρηση). Η επισκόπηση ή η κριτική συνήθως περιλαμβάνει τη συλλογή των διαθέσιμων εγγράφων για ένα πρόγραμμα ή μια εφαρμογή και κατ' επέκταση, εξετάζοντας τα έγγραφα, κατανόηση του προγράμματος ή της εφαρμογής, ώστε να επιτευχθούν οι ελεγκτικοί στόχοι.

Πέρα από την επισκόπηση της λογικής των προγραμμάτων ο ελεγκτής μπορεί να αποκτήσει ικανοποιητική εικόνα του προγράμματος του πελάτη χρησιμοποιώντας τόσο τις περιγραφές του συστήματος, τα διαγράμματα(flowcharts), καθώς και τα αρχεία εξόδου και ερωτηματολογία, τόσο από τους απλούς χρήστες όσο και από τους χειριστές των βάσεων δεδομένων.

Παρόλα αυτά, η επισκόπηση στη λογική ενός προγράμματος είναι χρήσιμη όταν η τεκμηρίωση του προγράμματος και οι πληροφορίες που παρέχονται από τους χρήστες, δεν παρέχουν στον ελεγκτή επαρκή κατανόηση του συστήματος ή όταν πιθανά λάθη ή απάτες πέφτουν στην υπόληψη του ελεγκτή και ο ελεγκτής με τη σειρά του επιθυμεί να ερευνήσει την εφαρμογή ενδελεχώς.

Για να επιτευχθεί μια επισκόπηση στη λογική του προγράμματος ο ελεγκτής οφείλει να έχει επαρκή γνώση των γλωσσών προγραμματισμού στις οποίες είναι γραμμένα τα προγράμματα που ελέγχει. Επίσης, κάποιες φορές είναι χρήσιμο ο ελεγκτής να χρησιμοποιεί προγράμματα λογισμικού (π.χ. παραγωγής διαγραμμάτων ροής- rational rose) ώστε να παράγει τα αντίστοιχα διαγράμματα για την κατανόηση της λογικής τους προγράμματος που χρησιμοποιεί η ελεγχόμενη εταιρία.

5.4.5. Ανάπτυξη προγραμμάτων προσανατολισμένων στις ανάγκες της επιχείρησης

Ο ελεγκτής είναι πιθανό να θέλει να χρησιμοποιήσει προγράμματα για να «τρέξει» δεδομένα του λογιστικού συστήματος του πελάτη, τα οποία είναι ελεγκτικού ενδιαφέροντος και σημασίας. Επίσης έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει οποιοδήποτε από τα τέσσερα παρακάτω είδη πληροφοριακών συστημάτων:

- A) προγράμματα προσανατολισμένα στις ανάγκες τις επιχείρησης
- B) προγράμματα λογισμικού γενικού ελέγχου
- Γ) προγράμματα χρησιμότητας
- Δ) τεχνητή νοημοσύνη και έμπειρα συστήματα

Τα προγράμματα που είναι προσανατολισμένα στις ανάγκες της επιχείρησης είναι προγράμματα που σχεδιάζονται και αναπτύσσονται για να επιτελέσουν ορισμένους σκοπούς κάτω από ορισμένες συνθήκες. Μπορούν να ετοιμαστούν από τον ελεγκτή, από τον πελάτη ή από οποιονδήποτε προγραμματιστεί και να «τρέχουν» είτε στο σύστημα του πελάτη είτε στο μικροϋπολογιστικό περιβάλλον του ελεγκτή. Αν τα προγράμματα αυτά αναπτύσσονται από τον πελάτη είναι άμεσα διαθέσιμα στον ελεγκτή. Ο πελάτης, επίσης, μπορεί να είναι πρόθυμος να μειώσει το κόστος με το να αναπτύσσει προγράμματα αποκλειστικά για τον ελεγκτή. Ο ελεγκτής με τη σειρά του οφείλει να ελέγξει τα προγράμματα αυτά, ώστε να μην καταστρατηγούν το ρόλο και το σκοπό του ελέγχου. Ωστόσο, για την αποφυγή του παραπάνω ενδεχομένου ο ελεγκτής καλό είναι να χρησιμοποιεί δικό του πρόγραμμα.

Η τεχνική αυτή δίνει καλύτερα αποτελέσματα, αλλά απαιτεί χρόνο από τον ελεγκτή, αυξάνει το κόστος του ελέγχου και μπορεί να έχει εφαρμογή μόνο σε ένα ξεχωριστό πελάτη.

5.4.5.1 Προγράμματα λογισμικού γενικευμένου ελέγχου

Για να αντιμετωπιστούν πιθανά προβλήματα σχετιζόμενα με τα προγράμματα της προηγούμενης τεχνικής έχουν αναπτυχθεί τα προγράμματα λογισμικού γενικευμένου ελέγχου. Τα προγράμματα αυτά έχουν αναπτυχθεί για να διεξάγουν ελεγκτικές ενέργειες ρουτίνας, όπως διάβασμα φακέλων στον Η/Υ, συλλογή πληροφοριών, υπολογισμοί και εκτύπωση αναφορών κλπ. Πρωταρχικός τους στόχος είναι η μείωση της προσπάθειας προγραμματισμού και της τεχνικής γνώσης από μέρους του ελεγκτή. Τα προγράμματα αυτά είναι τα πιο διαδεδομένα, συχνά χρησιμοποιούμενα και άμεσα διαθέσιμα. Το γεγονός αυτό συμβαίνει διότι οι ελεγκτές είναι σε θέση να εκπαιδευτούν πολύ εύκολα σε αυτά. Παρόλα αυτά τα προγράμματα γενικευμένου ελέγχου είναι πιθανό να είναι ασύμβατα με το λογιστικό πληροφοριακό περιβάλλον της ελεγχόμενης εταιρίας.

Τα προγράμματα γενικευμένου ελέγχου διεκπεραιώνουν πολλές ελεγκτικές λειτουργίες:

- A) έλεγχος αρχείων με βάση κριτήρια προσδιορισμένα από τον ελεγκτή π. χ. έλεγχος απογραφής ή έλεγχος για αρνητικά ή μη ισοσκελισμένα ισοζύγια.
- B) έλεγχος λογαριασμών και έλεγχος της ακρίβειας και της αξιοπιστίας των υπολογισμών π. χ. επανυπολογισμός τόκων, προσδιορισμός του καθαρού μισθού των υπαλλήλων.
- Γ) σύγκριση δεδομένων σε διαφορετικούς φακέλους π. χ. σύγκριση πληροφοριών μισθοδοσίας με τα αρχεία πληροφοριών του προσωπικού, σύγκριση τρέχουσας και προηγούμενων απογραφών για τον εντοπισμό απαρχαιωμένου ή μη χρησιμοποιούμενου εξοπλισμού ή εμπορεύματος.
- Δ) επιλογή και εκτύπωση δειγμάτων για έλεγχο π.χ. παρακολούθηση της κίνησης των αντικειμένων απογραφής.
- E) συγκέντρωση και ανάλυση δεδομένων π.χ. προετοιμασία του γενικού καθολικού, συγκέντρωση των στατιστικών απογραφής για τον εντοπισμό παλαιάς και μη χρήσιμης ανάλυσης.

5.4.5.2 Προγράμματα χρησιμότητας

Τα προγράμματα χρησιμότητας είναι προγράμματα τα οποία εκτελούν λειτουργίες όπως μετατροπή της μορφής των αρχείων, μορφοποίηση των δεδομένων, αλλαγή ονόματος αρχείου ή κωδικού πρόσβασης.

Ο ελεγκτής μπορεί να χρησιμοποιήσει τα προγράμματα αυτά με διάφορους τρόπους:

- A) να αντιγράψει ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα αρχείων για να τα χρησιμοποιήσει ως αρχεία προς έλεγχο,

Β) να εκτυπώσει ένα μέρος ή όλα τα αρχεία ώστε αυτά να μπορούν να ελεγχθούν οπτικά,

Γ) να αντιγράψει ένα αρχείο το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε άλλη εφαρμογή.

Τα προγράμματα χρησιμότητας συχνά συμπληρώνουν τις δυνατότητες ενός προγράμματος γενικευμένου ελέγχου.

5.4.5.3 Τεχνητή νοημοσύνη και έμπειρα συστήματα

Αποτελεί τελευταία εξέλιξη στον τομέα της ελεγκτικής. Οι εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης χαρακτηρίζονται από δυνατότητες που μπορεί να έχει ένας άνθρωπος για τεκμηρίωση και εκμάθηση. Περιλαμβάνει τρία σκέλη:

Α) έμπειρα συστήματα

Β) φυσική γλώσσα επικοινωνίας

Γ) ρομποτική

Μεγαλύτερο ενδιαφέρον έχουν τα έμπειρα συστήματα τα οποία «μιμούνται» τη σκέψη εξειδικευμένων ατόμων στην επίλυση προβλημάτων. Τα έμπειρα συστήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους ελεγκτές στο σχεδιασμό, στον προσδιορισμό του ελεγκτικού κινδύνου και στον έλεγχο ποιότητας. Για παράδειγμα, δίνεται η δυνατότητα στον ελεγκτή να εισάγει μια χρηματοοικονομική κατάσταση σε ένα έμπειρο σύστημα και αυτό με τη σειρά του να προτείνει τις απαιτούμενες ελεγκτικές διαδικασίες.

5.4.6 Ταυτόχρονη Επεξεργασία

Οι ταυτόχρονες τεχνικές ελέγχου αποτελούνται από κώδικα προγραμματισμού ο οποίος εγκαθίσταται άμεσα σε σημαντικές ηλεκτρονικές εφαρμογές, ώστε να επιλέγει και να παρακολουθεί την επεξεργασία των δεδομένων. Η χρησιμότητα τους είναι αυξημένη κυρίως σε πολύπλοκες ηλεκτρονικές εφαρμογές. Δύο από τις σημαντικότερες μεθόδους είναι:

1. Snapshot Approach(Προσέγγιση Στιγμιότυπου)

Δημιουργεί ένα στιγμιότυπο από προεπιλεγμένες συναλλαγές. Δεν είναι στιγμιότυπο με την κυριολεκτική σημασία, αλλά αποτελείται από διάφορα στοιχεία της συναλλαγής, όπως την αξία της συναλλαγής, την ημερομηνία και άλλα στοιχεία που προκαθορίζει ο ελεγκτής.

Σημαντικό πλεονέκτημα είναι το γεγονός ότι η προσέγγιση αυτή λειτουργεί ταυτόχρονα με τις τρέχουσες συναλλαγές του πελάτη. Ο ελεγκτής επιλέγει συναλλαγές για να δημιουργήσει αργότερα το «στιγμιότυπο». Οι συναλλαγές επιλέγονται τυχαία και επιτρέπεται στον ελεγκτή να ιχνηλατήσει συναλλαγές μέσω πολύπλοκων συστημάτων και

να αποφανθεί για την ορθότητα της επεξεργασίας από τον πελάτη. Η δυνατότητα της τυχαίας επιλογής των συναλλαγών παρέχει στοιχεία για την ακρίβεια, την πληρότητα και την επικαιρότητα της επεξεργασίας σε πολύπλοκα ηλεκτρονικά δίκτυα.

2. Systems Control Audit Review File Approach(SCARF)

Η προσέγγιση αυτή διαφέρει από την προαναφερθείσα στο ότι η προσέγγιση SCARF απαιτεί από τον ελεγκτή να εγκαταστήσει κωδικούς στην εφαρμογή, ώστε να επιλεγούν οι συναλλαγές οι οποίες ανταποκρίνονται στα ελεγκτικά κριτήρια που έχουν τεθεί. Ο ελεγκτής θέτει τα κριτήρια σύμφωνα με τα οποία θα επιλεγούν οι συναλλαγές και θα εξεταστούν ως προς την πληρότητα και την ακρίβεια της επεξεργασίας, καθώς επίσης και για τη λειτουργική αποτελεσματικότητα των επιλεγμένων διαδικασιών ελέγχου.

3. Άλλες μέθοδοι ταυτόχρονης επεξεργασίας.

Η ύπαρξη και άλλων ταυτόχρονων ελεγκτικών τεχνικών προσφέρουν τη δυνατότητα:

A) Εισαγωγή κριτηρίων επιλογής συναλλαγών on- line, ώστε τα κριτήρια να μπορούν να τροποποιηθούν για να ανταποκρίνονται στους στόχους του ελέγχου.

B) Επιλογή συναλλαγών σαν τον προάγγελο για τη διενέργεια άλλων ελεγκτικών διαδικασιών. Για παράδειγμα, οι συναλλαγές μπορεί να επιλέγονται σύμφωνα με προκαθορισμένα κριτήρια και από τη στιγμή που επιλέγονται, μπορεί να ετοιμαστεί μια επιβεβαίωση για τον πελάτη.

Γ) Εγκατάσταση δικτύου στον Η/Υ παροχής πληροφοριών από τις συναλλαγές, τις τυχαία επιλεγμένες από τον ελεγκτή. Η τεχνική αυτή είναι σχεδιασμένη για να δίνει περισσότερες πληροφορίες από αυτές που δίνει η προσέγγιση στιγμιότυπου.

Έρευνες έχουν δείξει ότι οι μέθοδοι αυτές χρησιμοποιούνται ευρέως από εσωτερικούς ελεγκτές στις χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές εταιρίες[17].

5.5 ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΥΠΟΒΟΗΘΟΥΜΕΝΩΝ ΑΠΟ Η/Υ(CAATs)

Κατά τη χρήση των τεχνικών αυτών θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι παρακάτω παράγοντες:

1. Σχεδιασμός

Είναι αναγκαίο να συγκεντρωθούν όλες οι απαραίτητες τεχνικές πληροφορίες που υποδεικνύουν οι CAATs. Η γνώση των αρχείων του πελάτη, ο τρόπος με τον οποίο γίνονται

οι συναλλαγές, τα δεδομένα εισαγωγής και εξαγωγής(αποτελέσματα) πρέπει να ληφθούν υπόψη. Η συνεργασία του πελάτη θεωρείται απαραίτητη για την αύξηση της ακρίβειας και της αξιοπιστίας των πληροφοριών, καθώς επίσης και για τη μείωση του κόστους.

Είναι απαραίτητο να τεθούν οι ελεγκτικοί στόχοι όπως ο έλεγχος με μαθηματική ακρίβεια της αξιοπιστίας των τιμολογίων. Επίσης, ο ελεγκτής οφείλει να προσδιορίσει ποιο πληροφοριακό σύστημα θα χρησιμοποιήσει και ποιες θα είναι οι παροχές του συστήματος αυτού.

2. Αποτελεσματικότητα και Αποδοτικότητα

Πολλές φορές η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα των ελεγκτικών διαδικασιών βελτιώνεται με τη χρήση των CAATs. Για παράδειγμα, ο Η/Υ και ειδικότερα το πληροφοριακό σύστημα που χρησιμοποιείται μπορεί πιο εύκολα να κάνει υπολογισμούς ρουτίνας, όπως αθροίζοντας τους λογαριασμούς του καθολικού.

Η ανάπτυξη και η αρχική χρήση των τεχνικών αυτών μπορεί να είναι ακριβή, όμως, η συνεχόμενη χρήση τους μπορεί να μετατρέψει σε μια αποτελεσματική και αποδοτική ελεγκτική προσέγγιση.

3. Χρονικός προσδιορισμός του ελέγχου

Ο ελεγκτής οφείλει να λάβει υπόψη του αν τα αρχεία στο Π.Σ. της οικονομικής μονάδας είναι διαθέσιμα και για ποιο χρονικό διάστημα. Για παράδειγμα, πολλά αρχεία διατηρούνται για μικρό χρονικό διάστημα και μετά καταστρέφονται. Στην περίπτωση αυτή, ο ελεγκτής πρέπει να κανονίσει, ώστε τα αρχεία να διατηρηθούν ή να διεξάγει τον έλεγχο κατά το χρονικό διάστημα που αυτά είναι διαθέσιμα.

4. Έλεγχος της εφαρμογής

Κατά τη χρήση ελεγκτικών τεχνικών CAATs ο ελεγκτής οφείλει να προσδιορίσει αν η εφαρμογή έχει ελεγχθεί σωστά. Αυτό περιλαμβάνει τεκμηριωμένη διαβεβαίωση ότι οι ελεγκτικοί στόχοι και οι λεπτομερείς προδιαγραφές των τεχνικών αυτών έχουν επιτευχθεί και το προσωπικό της οικονομικής μονάδας χειρίστηκε σωστά την εφαρμογή.

Κατά τον έλεγχο της εφαρμογής ο ελεγκτής είναι απαραίτητο να επιβεβαιώσει ότι η ελεγκτική διαδικασία έχει εφαρμοστεί στο σύνολο της εφαρμογής.

Όταν η τεχνική που έχει επιλέξει ο ελεγκτής είναι ένα εξειδικευμένο πρόγραμμα στις ανάγκες της επιχείρησης ή ένα πρόγραμμα χρησιμότητας πολλές ελεγκτικές διαδικασίες

καθίστανται διαθέσιμες. Οι απαραίτητες ελεγκτικές διαδικασίες εξαρτώνται από τις περιστάσεις:

- 1) συμμετοχή στο σχεδιασμό και στον έλεγχο του προγράμματος
- 2) έλεγχος του κώδικα του προγράμματος για να επιβεβαιωθεί ότι προσαρμόζεται στις απαιτούμενες προδιαγραφές
- 3) «τρέξιμο» του ελεγκτικού λογισμικού σε μικρά αρχεία πριν τεθεί σε λειτουργία στα κυρίως αρχεία
- 4) Εγκατάσταση και εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων ασφαλείας για την αποφυγή λανθασμένων χειρισμών[16][17].

5.6 ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Πολλές οικονομικές μονάδες αναθέτουν σε άλλες εταιρίες τη διεκπεραίωση των συναλλαγών. Για παράδειγμα, εταιρίες επιλέγουν να μη διαθέτουν το δικό τους πληροφοριακό σύστημα επεξεργασίας δεδομένων εξαιτίας του υψηλού κόστους, του επιπλέον απαιτούμενου προσωπικού, της έλλειψης τεχνογνωσίας. Για τους λόγους αυτούς, οι οικονομικές μονάδες συχνά επιλέγουν την ανάθεση των πληροφοριακών και μηχανογραφημένων εργασιών σε εταιρίες παροχής των ανάλογων υπηρεσιών.

Μια τέτοια εταιρία επεξεργάζεται τα δεδομένα του πελάτη της και του παρέχει το αποτέλεσμα. Κάποιες εταιρίες περιορίζονται μόνο στην παροχή του hardware, ενώ οι πελάτες τους παρέχουν τα προγράμματά τους. Άλλες εταιρίες δεν περιορίζονται μόνο στην παροχή του εξοπλισμού στον πελάτη τους, αλλά παρέχουν και το λογισμικό.

5.6.1 ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Όταν η οικονομική μονάδα αναθέτει σε άλλη εταιρία την επεξεργασία και διαχείριση σημαντικών οικονομικών δεδομένων, επόμενο είναι να επηρεαστεί και η δομή του εσωτερικού ελέγχου. Παρόλο που τα αποτελέσματα στα οποία θα καταλήξει η εταιρία παροχής πληροφοριακών υπηρεσιών μπορεί να είναι παρόμοια με αυτά στα οποία θα καταλήξει και ο πελάτης, οι διαφορές υπάρχουν κυρίως στον τρόπο οργάνωσης των εταιριών αυτών και στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιεί ο πελάτης το λογισμικό του σύστημα.

Ένας πελάτης που απευθύνεται σε μια εταιρία παροχής πληροφοριακών υπηρεσιών δε σημαίνει ότι δε χρησιμοποιεί πολιτικές ελέγχου στις εγκαταστάσεις του. Στην πραγματικότητα, οι περισσότερες οικονομικές μονάδες χρησιμοποιούν ένα συνδυασμό από

πολιτικές και διαδικασίες ελέγχου που διενεργούνται και από την ίδια και από την εταιρία παροχής πληροφοριακών υπηρεσιών. Οι αρμοδιότητες, βέβαια, του καθενός ποικίλλουν. Ειδικότερα, το προσωπικό της οικονομικής μονάδας είναι υπεύθυνο για την παροχή πληροφοριών που χαρακτηρίζονται από ακρίβεια σε καθορισμένη χρονική βάση, την παρακολούθηση των ελέγχων για τον εντοπισμό ανακριβών δεδομένων εισόδου, καθώς και διόρθωσή τους όπου θεωρείται απαραίτητο.

5.6.2 ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Όταν η οικονομική μονάδα απευθύνεται σε εταιρία παροχής πληροφοριακών υπηρεσιών για την επεξεργασία των λογιστικών της δεδομένων, οι συναλλαγές οι οποίες επηρεάζουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις διέρχονται από μια δομή εσωτερικού ελέγχου, η οποία είναι εν μέρει χωριστή από τον πελάτη. Όπως έχει προαναφερθεί, ο ελεγκτής οφείλει να κατανοεί τη δομή του εσωτερικού ελέγχου για να σχεδιάσει σωστά τον έλεγχο.

Σύμφωνα με το SAS No 70, Reports on the processing of transactions by service organizations, ο ελεγκτής ενδέχεται να είναι σε θέση να μειώσει το εκτιμημένο επίπεδο του ελεγκτικού κινδύνου με το να επιθεωρεί τους ελέγχους εισαγωγής και εξαγωγής δεδομένων, χωρίς να λαμβάνει υπόψη του τις πολιτικές και διαδικασίες ελέγχου που έχουν υιοθετηθεί.

5.7 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ CAATs

Πλεονεκτήματα

1. Αυξάνουν την έκταση του ελέγχου
2. Αυξάνουν την αξιοπιστία των δεδομένων
3. Αυξάνουν την αξιοπιστία της παραγωγής
4. Απορρίπτουν λάθος δεδομένα που εισάγονται στο σύστημα
5. Μειώνουν τις ελεγκτικές διαδικασίες
6. Επιτρέπουν τον ακριβέστερο υπολογισμό της διάρκειας του ελέγχου
7. Συμβάλλουν στην εκτίμηση του on-line συστήματος

Μειονεκτήματα

1. Απαιτούν εκτενέστερη γνώση των Η/Υ και γλωσσών προγραμματισμού
2. Κοστίζουν περισσότερο

3. Υπάρχει η πιθανότητα εμφάνισης προβλημάτων και δυσκολιών όσο αφορά στον προγραμματισμό για τη χρήση τους από το προσωπικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο κλάδος του εσωτερικού ελέγχου είναι ένας ιδιαίτερα δυναμικός κλάδος που τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο, όσο και στα στενά όρια της ελληνικής πραγματικότητας παρουσιάζει σημαντικές προοπτικές εξέλιξης. Ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια διαδικασία εσωτερική για την εταιρία που στόχο έχει να βελτιώσει τις λειτουργίες της εταιρίας μέσω της δημιουργίας κατάλληλων διαδικασιών, αφού γίνει η απαραίτητη επιστημονική ανάλυση των λειτουργιών (operations, functions) και η αξιολόγηση των υπάρχουσών διαδικασιών. Επίσης, δεν πρέπει να παραβλεφθεί το γεγονός ότι ζούμε σε ένα μηχανογραφικό περιβάλλον όπου οι περισσότερες εργασίες και πληροφορίες των επιχειρήσεων είναι μηχανογραφημένες ή τυγχάνουν μηχανογραφικής επεξεργασίας. Οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και οι παγκόσμιες ανακατατάξεις δυσκολεύουν το έργο των διοικήσεων και επιβάλλουν την προσαρμογή των επιχειρήσεων στα μηχανογραφικά και πληροφοριακά δεδομένα.

Οι διοικούντες, εκ των πραγμάτων, από μόνοι τους δεν είναι σε θέση να έχουν επαρκή πληροφόρηση και υποστήριξη για την άμεση λήψη αποφάσεων. Το κενό αυτό προσπαθούν να το καλύψουν με την εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε διάφορα επίπεδα διοίκησης. Ο εσωτερικός ελεγκτής διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και σε συνδυασμό με την ολοένα και αυξανόμενη και αναγκαία χρήση της τεχνολογίας και των πληροφοριακών συστημάτων στοχεύει στην όσο το δυνατό ακριβέστερη ενημέρωση και κατ' επέκταση στον όσο το δυνατό αποτελεσματικότερο σχεδιασμό και φυσικά στην όσο το δυνατό αποδοτικότερη διενέργεια του εσωτερικού ελέγχου.

Ειδικότερα, οι εσωτερικοί ελεγκτές κάθε σύγχρονου και ανταγωνιστικού οργανισμού θα πρέπει να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο τόσο στην ανάπτυξη ασφαλών και αξιόπιστων πληροφοριακών συστημάτων και εφαρμογών όσο και στην ανάλυση των διαδικασιών χρηστής διαχείρισης των πληροφοριακών συστημάτων του οργανισμού. Στο πλαίσιο του ελεγκτικού του προγράμματος ο εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να πραγματοποιεί ελέγχους στις μηχανογραφικές διαδικασίες που ακολουθούνται από τον οργανισμό ελαχιστοποιώντας έτσι τους παράγοντες κινδύνου προτού αυτοί αναπτυχθούν και ολοκληρωθούν. Θα πρέπει να τοποθετούνται οι απαιτούμενες ασφαλιστικές δικλίδες για διασφάλιση της εμπιστευτικότητας, της ασφάλειας και της ακεραιότητας των μηχανογραφημένων πληροφοριών.

Άλλωστε είναι κατά γενική ομολογία καλύτερο να προλαμβάνεις ένα πρόβλημα με τη χρήση προληπτικών ελέγχων από το να το διαχειρίζεσαι αφού αυτό συμβεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] «Λογιστικά Πληροφοριακά Συστήματα-Μηχανογραφημένη Λογιστική» Γκίνογλου Δημ., Ταχυνάκης Παν., Πρωτόγερος Νικ. (Εκδόσεις Rosili,2003)
- [2] «Systems Analysis And Design with UML» Alan Dennis- Barabara Haley Wixom- David Degarden Version 8 2.
- [3] http://en.wikipedia.org/wiki/Information_systems
- [4] Πληροφοριακά Συστήματα για τη Διοίκηση Επιχειρήσεων Γ.Οικονόμου- Ν.Γεωργόπουλου
- [5] Ελεγκτική, Άγγελος Τσακλάγκανος, Εκδοτικός οίκος Αδελφών Κυριακίδη Α. Ε., 2003
- [6] <http://simor.ntua.gr/prosopiko/WebPagePanayiot/el/research/internal-audit>
- [7] <http://www.euro2day.gr/specials/opinions/132/articles/531158/Article.aspx>
- [8] http://digilib.lib.unipi.gr/spoudai/bitstream/spoudai/331/1/t57_n1_58to79.pdf
- [9] <http://www.gmf-sa.gr/INFO%20TEXT/INTERNAL%20AUDIT.pdf>
- [10] Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις επιχειρήσεις οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του, Παντελής Παπαστάθης, Τόμος Α,Εκδόσεις ΟΠΑΠ, Αθήνα 2003
- [11] http://www.special-edition.gr/pdf_dioik_enim/pdf_de_34/fotiadis.pdf
- [12] Ο Εσωτερικός Έλεγχος ως εργαλείο της διοίκησης, Ναυτεμπορική 2002
- [13] Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Χρήστος Καζαντζής, Εκδόσεις Business Plus ΑΕ, Πειραιάς 2006
- [14] http://www.hiia.gr/internal_audit_protipa.htm
- [15] <http://www.theiia.org/>
- [16] Auditing, Dan M, Guy, C. Wayne Alderman, Alan J. Winters, 4th Edition, 1996
- [17] Auditing, Concepts for o changing environment, Larry E. Rittenberg, Bradley J. Schwieger, The Dryden Press, 1994
- [18] The role of IS auditing in today's business environment. By: Dallas, Dennis A., Information Strategy: The Executive's Journal, 07438613, Spring99, Vol. 15, Issue 3
- [19] Information Technology-Related Activities of Internal Auditors. By: Hermanson, Dana R., Hill, Mary Callahan, Ivancevich, Daniel M., Journal of Information Systems, 08887985, 2000 Supplement, Vol. 14, Issue 1
- [20] Audit Technology and the Use of Computer Assisted Audit Techniques. By: Lovata, Linda M., Journal of Information Systems, 08887985, Spring90, Vol. 4, Issue 2
- [21] Discussion of Information Technology-Related Activities of Internal Auditors. By: Jackson, Cynthia, Journal of Information Systems, 08887985, 2000 Supplement, Vol. 14, Issue 1

- [22] The impact of emerging information technology on auditing", Zabihollah Rezaee, Alan Reinstein, (1998) ", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 13 Iss: 8, pp.465 - 471
- [23] Koutoupis, A. G. and Tsamis, A. (2008). "Risk based internal auditing within Greek banks: a case study approach", *Springer Science + Business Media*, LLC
- [24] Ahmad, A. A. (2008). "Information technology and its implications for internal auditing", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 23, No. 5, pp. 438-466
- [25]http://library.panteion.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/871/1/387_vlasserou.pdf
- [26] http://dir.icap.gr/news/index_gr_7307.asp
- [27] http://kouskouvelakos.blogspot.com/2010/06/blog-post_28.html
- [28] <http://www.euro2day.gr/article/531158/ArticleDetails.aspx>
- [29] http://www.qnr.com.gr/site/file/categories/news/22_11_2004?p=file&i=0
- [30] An Investigation of Factors Influencing the Use of Computer-Related Audit Procedures, Janvrin, Diane, Bierstaker, James, Lowe, D. Jordan, *Journal of Information Systems*, Spring 2009, Vol. 23 Issue 1, p97-118, 22p
- [31] The Effect of Alternative Types of Review on Auditors' Procedures and Performance, Payne, Elizabeth A., Ramsay, Robert J., Bamber, E. Michael, *Auditing*, May 2010, Vol. 29 Issue 1, p207-220, 14p
- [32] Continuous Auditing in ERP System Environments: The Current State and Future Directions, Kuhn Jr., John R., Sutton, Steve G., *Journal of Information Systems*; Spring 2010, Vol. 24 Issue 1, p91-112
- [33] Auditors' Training and Proficiency in Information Systems: A Research Synthesis, Curtis, Mary B., Jenkins, J. Gregory, Bedard, Jean C., Deis, Donald R.
- [34] Introducing Students to the Integrated Audit with "Auditing Alchemy, Inc.", Gelinas Jr., Ulric J., Schwarzkopf, David L., Thibodeau, Jay C., *Journal of Information Systems*; Fall 2008, Vol. 22 Issue 2, p151-170
- [35] Putting Continuous Auditing Theory into Practice: Lessons from Two Pilot Implementations., Alles, Michael G.; Kogan, Alexander; Vasarhelyi, Miklos A.. *Journal of Information Systems*, Fall 2008, Vol. 22 Issue 2, p195-214
- [36] Research Opportunities in Information Technology and Internal Auditing, Weidenmier, Marcia L.; Ramamoorti, Sridhar. *Journal of Information Systems*, Spring 2006, Vol. 20 Issue 1, p205-219
- [37] Embedded Audit Modules in Enterprise Resource Planning Systems: Implementation and Functionality, Debreceny, Roger S.; Gray, Glen L.; Jun-Jin Ng, Joeson; Siow-Ping Lee, Kevin; Yau, Woon-Foong. *Journal of Information Systems*, Fall 2005, Vol. 19 Issue 2, p7-27

- [38] Financial Reporting and Auditing Agent with Net Knowledge (FRAANK) and extensible Business Reporting Language, Bovee, Matthew; Kogan, Alexander; Nelson, Kay; Srivastava, Rajendra P.; Vasarhelyi, Miklos A.. *Journal of Information Systems*, Spring 2005, Vol. 19 Issue 1, p19-41
- [39] Are Financial Auditors Overconfident in Their Ability to Assess Risks Associated with Enterprise Resource Planning Systems? , Hunton, James E.; Wright, Arnold M.; Wright, Sally. *Journal of Information Systems*, Fall 2004, Vol. 18 Issue 2, p7-28
- [40] Investigating the Impact of Auditor-Provided Systems Reliability Assurance on Potential Service Recipients., Boritz, J. Efrim; Hunton, James E.. *Journal of Information Systems*, Spring 2002 Supplement, Vol. 16 Issue 1, p69-87
- [41] Discussion of Investigating the Impact of Auditor-Provided Systems Reliability Assurance on Potential Service Recipients, Ragonas, Emil J.. *Journal of Information Systems*, Spring 2002 Supplement, Vol. 16 Issue 1, p89-89
- [42] Exploring Trust and the Auditor-Client Relationship: Factors Influencing the Auditor's Trust of a Client Representative, Rennie, Morina D.; Kopp, Lori S.; Lemon, W. Morley. *Auditing*, May 2010, Vol. 29 Issue 1, p279-293
- [43] Going-Concern Audit Opinions and the Provision of Nonaudit Services: Implications for Auditor Independence of Bankrupt Firms, Callaghan, Joseph; Parkash, Mohinder; Singhal, Rajeev. *Auditing*, May 2009, Vol. 28 Issue 1, p153-169
- [44] Changes in the Audit Environment and Auditors' Propensity to Issue Going-Concern Opinions, Fargher, Neil L.; Liwei Jiang. *Auditing*, Nov 2008, Vol. 27 Issue 2, p55-77
- [45] The Influence of Auditor Experience on the Persuasiveness of Information Provided by Management, Kaplan, Steven E.; O'Donnell, Edward F.; Arel, Barbara M.. *Auditing*, May 2008, Vol. 27 Issue 1, p67-83
- [46] Audit Documentation Methods: A Path Model of Cognitive Processing, Memory, and Performance, Payne, Elizabeth A.; Ramsay, Robert J.. *Auditing*, May 2008, Vol. 27 Issue 1, p151-168
- [47] The Impact of Management Integrity on Audit Planning and Evidence, Kizirian, Timothy G.; Mayhew, Brian W.; Sneathen, Jr., L. Dwight. *Auditing*, Nov 2005, Vol. 24 Issue 2, p49-67
- [48] An Examination of Internal Auditor Objectivity: In-House versus Outsourcing, Ahlawat, Sunita S.; Lowe, D. Jordan. *Auditing*, Sep2004, Vol. 23 Issue 2, p11-11
- [49] Audit Committee Characteristics and Restatements, Abbott, Lawrence J.; Parker, Susan; Peters, Gary F.. *Auditing*, Mar 2004, Vol. 23 Issue 1, p69-87

[50] Comparing Audit Team Effectiveness via Alternative Modes of Computer-Mediated Communication, Murthy, Uday S.; Kerr, David S.. Auditing, Mar 2004, Vol. 23 Issue 1, p141-152

[51] Analytical Procedures and Audit-Planning Decisions, Glover, Steven M.; Jiambalvo, James; Kennedy, Jane. Auditing, Fall2000, Vol. 19 Issue 2, p27

[52] Auditor Selection and Audit Committee Characteristics, Abbott, Lawrence J.; Parker, Susan. Auditing, Fall 2000, Vol. 19 Issue 2, p47